

Ազգ

9 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 2016 ՈՒՐԲԱԹ 46(5446)

Հալեթի լուսնական կենսոնը Սիրիական բանակը հետ է գրավել

Հալեթի լուսնական կենսոնն անցել է Սիրիայի բանակի վերահսկողության տակ: Ըստ միջազգային լրատվամիջոցների՝ դա տեղի է ունեցել դեկտեմբերի 6-ի գիշերը: Մինչև այդ Հալեթի այս կարևոր քաղաքը ամբողջովին վերահսկողության տակ էր: Սիրիական զորքերը հարձակումն իրականացրել են ավիացիայի աջակցությամբ եւ հաջողության հասել: Արդյունքում գրոհայինները լուսնական կենսոնը լիարժեք հետ քաշվել են քաղաքի հարավային թաղամասերի ուղղությամբ եւ ամրացել այնտեղ:

Հարկ է նշել, որ քաղաքի կենտրոնում են զսնվում բիսուսնական, այդ թվում հայկական եկեղեցական, ազգային-մշակութային, կրթական ու բարեսիրական հնագույն կառույցները:

ՕՐԵՐԻ ՀԵՏ

Զօգսագործվող ներուժ Հայազգի լրագրողներ միջազգային մամուլում

Ձեռքիս տակ է ամերիկյան մամուլում աշխատող հայազգի լրագրողների ոչ ամբողջական մի ցուցակ, որն իմ խնդրանքով ու մեր ավագ գործընկեր Երվանդ Ազաթյանի համաձայնությամբ լրագրողները հավաքելու մեր ամենահեղինակավոր քաղաքաբարձրի՝ Armenian Mirror-Spectator-ի խմբագիր Ալին Գրիգորյանը: Արդարեւ, ոչ ամբողջական, բայց տղամարդիկ ցուցակ: Անուններ՝ որոնցից թերեւս շատերն է ծանոթ հայ հասարակությունը, բացառությամբ Boston Globe թերթի նախկին խմբագիր, լրագրության աստղաբեկում ամենահեղինակավոր՝ Պոլիցերյան մրցանակի դափնեկիր Սթիվ Զյուրբյանի եւ մեծագրեցիկ Washington Post-ի խմբագիրներից Դեյվիդ Իգնեյեւսի (Իգնադիոսյան), որին ծանոթանալու լուսնական կենտրոնում ստեղծվեց նախորդ տարի՝ Ռուբեն Վարդանյանի Idea խմբի երեսանում կազմակերպած միջազգային «Ավորա» հանդիսության ընթացքում: Մեկ էլ՝ Bloomberg-ի նախկին աշխատակից Լարա Սեդրակյանի՝ նույնպես նրա երեսանյան այցից:

Որոշ նկատարումներով գերեծ են մնում մնացյալների անունները նշելուց, առայժմ: Սակայն ինչպիսիք լրատվամիջոցներում են մերում աշխատում. Wall Street Journal, New York Times, Los Angeles Times, CNN, Fox, NBC News, New York Daily News, CNBC, Politico եւ այլն: Այսինքն՝ ամերիկյան ֆարգամեթենայի գրեթե բոլոր առաջատարները: Ու լուսնական կենտրոնում է ցուցակին կից նամակում, որ դեռ շատ ուրիշ անհայտ անուններ կան, հասկալիք կանայք, որոնք ամուսնացած սովորաբար փոխում են ազգանունները:

Իսկ ինչքան անուններ կան եվրոպական, կանադական, Լատինական Ամերիկայի, ռուսաստանյան եւ արաբական լրատվամիջոցներում: Եվ ինչքան հայազգի լրագրողներ՝ միջազգային լրատվական գործակալություններում, որոնցում սովորաբար աշխատակիցները չեն ստորագրում: Թերեւս գիտեմք միայն Le Monde Diplomatique-ում ստորագրող վերլուծաբան Վիգեն Չըթերյանի, «Ալ Ջազիրայի» անգլիական սարբերակում աշխատող Փոլ Չասըրճյանի, կամ կիբրոսյան Financial Mirror-ի գլխավոր խմբագիր ու սեփականատեր Սասիա Տեր-Բաբոյանի, ինչպես նաեւ RT-ի անգլերեն սարբերակի սօրթեյն Մարգարիտա Սիմոնյանի, RT-ի Վաչինգտոնի թղթակից Փայանե Չիչակյանի, «Կոմերսանտի» վերլուծաբան Նասայա Գեւորգյանի եւ մի քանի այլ անուններ:

Իսկ ո՞վ է ամբողջական ցուցակներ լուսնաստեղծելու: Ու մամուլում ո՞վ է զբաղվելու նրանցով, կաղ լուսնահեղին, մեր լուսնական եւ ազգային գործերի բարձրաձայնում մեջ ներգրավելու նրանց, տեղական ու կանոնավոր հարաբերություններ մշակելու նրանց հետ:

Անուշահ, նրանց հետ աշխատանքը ո՞չ մոտիկից, ո՞չ էլ հեռվից բոլորովին ման չէ այն աշխատանքին, որը սովոր է մեր համալսարանական գերատեսչությունը անել երկու տարի մեկ-հրավեր, հավաք, հայրենասիրական ճան, ղեկավար, ղեկավարություն... Մեր լուսնական կառույցները սիրում են հայկական կազմակերպված գաղթաբանների, կայացած կառույցների, այս լուսնահայրում՝ հայկական լրատվամիջոցների ու լրագրողների հետ աշխատել միայն: Մինչդեռ միջազգային աստղաբեկում գործող լրագրողների հետ աշխատանքը ենթադրում է որոշ ֆեյդերակալ, լուրջ, բոլոր լուսնահայրում՝ ոչ հանդիսանալիս, հաճախ նաեւ խորհրդադասական աշխատանք: Ո՞վ է անելու դա:

Չնոռանանք նաեւ, որ տեղեկատվական կարևորագույն մեկ այլ ուղղություն էլ օտարազգի լրագրողների հետ աշխատանք է, առաջին հերթին այն լրագրողների, ովքեր հայրենական հետ մուսնակ ընկերական կաղ չունենալով հանդերձ, ահա՛ սասանյակներ շարունակ միջոցառող են եղել մեր լուսնահայրում, ի սարբերություն այլոց՝ առանց նախադրյալների, խախտի եւ հարեմների, լուսնահայրում հանուն ձեռնարկային: Նրանցից առաջինը՝ The Independent-ի Ռոբերտ Ֆիլմս է, անկասկած:

Այո, աղբում են գլոբալացող աշխարհում, որտեղ ունենք մեր խնդիրները, մեր քաղաքը: Իսկ այդ աշխարհի տեղեկատվական, ֆարգակական ներկերը զսնվում են միջազգային լրատվամիջոցների ու լրագրողների ձեռքում: Իսկ այդ ձեռքերը չեն լուսնահայրում դեռ մեզ ու չեն էլ լուսնահայր: Մնում է, որ մե՛նք գնանք նրանց ընդառաջ եւ աշխատենք, սկսելով հայազգի լրագրողներից:

ՎԱԿԱՆԱՆՆԵՐ

Վարչապետի եւ ֆաղափական դաշտի զուգահեռ իրականությունները

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Պատմության մեջ մնալու միակ սարբերակն այս դահին այս է. ով կարողացավ այս վստահավոր խաչմերուկից դուրս բերել Հայաստանը, անկախ հանրության սարբերակածների համակրանքներից ու հակակրանքներից, կմնա լուսնական մեջ: Միգուցե, էլի անկախ համակրանքներից ու հակակրանքներից, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը կմնա լուսնական դասագրքում՝ անկախացած Հայաստանի առաջին նախագահ որդես: Ել ո՞վ նրա հետ, քանի որ քանի որ սարբերակած լուսնական կրկնավորում անգամ անթարթ էլ չէ, բայց, այնուամենայնիվ, կիսիկի, որ նորագույն Հայաստանը, ինչ ժամանակների մեր թագավորությունների մեջ, անկախացումից հետո էլի բզկվում էր սարբերակածություններից: Նախկին ժամանակների մեջ, երբ միմյանց մեջ կալվածները կիսած իշխաններն ու նախարարական թերթ, էսօր էլ՝ նորոյա իշխանություններն իրենցով են արել երկրորդ ռեսուրսն ու հարսությունը, ու իրականացնում էին լուսնահայր, այն

ժամանակ եւ հիմա, երկիր երկիր ու հայրենիք դարձնելու համար: Կամ միգուցե, հետ մայելով սարբերակածների լուսնական անցքերի նմանությանն ու կրկնությանը, ակամա մտնանք, որ այս խաղը՝ ընդդիմադիր ու իշխանական, ժողովրդավարական ու լուսնահայրական, կամ աշխարհափաղափական կենտրոնների ընտրության, իսկալիք էլ հայրենի խաղը չէ, փոփոխ ազգը մեկ խաղ ունի՝ լուսնահայրական լուսնահայրական ու ինքնությունը, դա անելու անառնայն եւ առանց ճոճան խոսքերի ու գաղափարախոսությունների, առանց ծեփծեփելու լուսնահայրական մոր հովերի հանգույն: Ուղղակի ազնվորեն բարձրաձայնի այդ նուսնական ու իրագործի: 8

ԱՐԱՋԱՆ ԱՎՅԱՐՅԱՆ

ԲԵՐԼԻՆԻ

Ճանաչման փուլից անցում իրականացնելու համար, եկել է փոխհասցուման ժամանակը: Այսուհետ Հայոց ցեղասպանության ճանաչմանը զուգընթաց կսարվեն նաեւ իրականացնելու այլ փայլեր:

Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսությունը դիմել է մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան Սիսի կաթողիկոսարանի կալվածների վերադարձի լուսնահայր:

ՀՀԴ Եվրոպական Հայ դաշի եւ Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոսարանի նախաձեռնությամբ դեկտեմբերի 7-ին Եվրոպայի մայրաքաղաք Բեռլինում մամուլի ակումբում կայացավ մամուլի ասուլիս, ուր ներկա էին Կաթողիկոսարանի հայոց ներկայացուցիչ իրավաբանական խումբը՝ միջազգային իրավաբան ղոկո. Փայան Ախալան, միջազգային իրավունքի ղոկո. Նորա Պայրաֆարտանը եւ Թեմի Սիմոնյանը, ինչպես նաեւ Մեծի սանն Կիլիկիո կաթողիկոս Արամ Ա.ի ներկայացուցիչ Գեղամ ար. Խաչերյանը, միջազգային լրատվամիջոցների եւ կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ:

Հայաստանը, որ Հայոց ցեղասպանությունից ի վեր սա առաջին իրականացնելու փայլն է ընդդեմ Թուրքիայի: Հայոցի իրականացնելու լուսնահայր հիմնված է

Հասցուման լուսնահայր Սիսի կաթողիկոսարանի վերադարձ

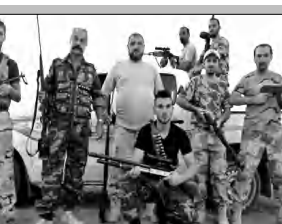
միջազգային իրավունքի եւ 1932 Լոզանի կոնֆերանսում ընդունված հիմնականների վրա, որն անմիջապես առնչվում է Թուրքիայում բնակվող ազգային-կրոնական փոխամասնություններին: Հայցադատականը ներառում է 900-էջից բաղկացած իրականացնելու, լուսնահայր հիմնավորումներ ու փաստեր, որոնք երկարաձիգ ուսումնասիրությունների, խորհրդակցությունների արդյունք են: Կաթողիկոսարանի իրականացնելու լուսնահայր (PAYAM AKHAVAN) լուսնահայր համոզումն հայտնեց, որ հայոց իրականացնելու արդարացի լուսնահայր կսանա: Բանախոսների համոզմամբ հայոց իրականացնելու լուսնահայր հիմնականացնելու նաեւ, որ Թուրքիայում աղբորդ եւ բռնությամբ իսլամացած միլիոնավոր հայեր, ովքեր մինչ օրս դեռ շարունակում են ծոթված աղբորդ, կվերագրեն իրենց ինքնությունն ու կվերադառնան իրենց հայկական արմատներին:

Քուրդիստանը հանում է 124

«Ամեն տեղ լավ հայի տեսակ փնտրող այդ պայծառ ու լուսնահայր մարդը» 12 Ա,Բ

Իրաքի «Հավրեց» հայկական գյուղը ԻԴ-ի դեմ... 12 9

ՆԱԻՐ ՅԱԼ

Տասիս գործած գլխարկը մինչև ծոծրակ գլխիս փառած, սափ-սափ հազմված, սառած գեսնի վրայով սոսիկ-սոսիկ էլի հացի են գնում: Դանդաղ են, որ հերթը մինչև փողոց է հասնում: Դեռ վիշտ սեսա հացի մեքենան փնջացնելով ու ճռվելով հեռացավ: Բազմությունը հարձակվեց վաճառատեղանի վրա: Դա ցավաճառ Անժիկ Տյոսյան սովորականի մեծ բղավեց: «Դեռ կազմեմ, բոլորիդ էլ կհասնի, բայց երկու հացից ավելի ոչ մեկին չեն տալու... Աչքներդ լույս, Էստրվա մասնաբաժնի լավն է, հոս-մոս չի գալիս»:

Անժիկ Տյոսյան նախկին ուսուցչուհի է, որդին ու անուսիճն առավոտից երկու Ազատության հրապարակում ցույցի են: Դայր ու որդի ֆիդայի են դարձել: Ղարաբաղ են գնալու: Դենց հացը վերջանում է, ու խանութում հարաբերական անդորր է սիրում, Անժիկ Տյոսյան կողմից մտեցնում է խանութի հավաքարարին ու արցունքն աչքերին դասնում: «Արուս ջան, տղաս ու անուսիճս կամ Լենինականում փլատակներն են մտնում կամ Օղեթրայի հրապարակում Ղարաբաղ են ուղևոր: Շատ են վախենում: Սերբիս միտնումարիս, մի բան չդաստի: հայրը լրիվ խելահասն է արել նրան»:

Գուգո

Երեք ժամ հերթի մեջ ճիլվելուց հետո կարճատևակառ ռեզնաթոր դուրս եկա խանութից: Երջանիկ էի. երկու հաց էի առել: Զայլերս ավելի արագացրի, որ շուտ հասնեմ տուն: դասերս մնացել էին: Արդեն մթնում էր: Մոտակա շենքի մուտքի առջեւ սեսա նույն կնոջը, որը մեկ ժամ առաջ սառած մասներին փչելով, ոտներն առնալով հնամաշ կոշիկներ, մեջքիս ցալ գցած խանութի առաջնորդից մի դառն ներս նայեց, մի փչ հետադարձ արեց ու սեսադաշտից կուրավ: Մեր թաղում բոլորին դեմով գիտեմ: Նա մեր կողմերում երեք չէր երեսացել: Շենքից դուրս եկավ Գուգոն: Մուտքի ասֆալտներին անծանոթ կինն ու Գուգոն դեմ դիմաց ելան: «Գուգոն ջան, յե՛ր գնա, բալես, չկրցա հաց առնիմ, ըմբես հերթ էր օր: Զուրկը հըմի լաց կեղծի, տուն էրքանի»,- ներսեց կինը:

Գուգոն չեստավ ինձ: Անծանոթ կնոջ հետ շենք մտավ:

Գուգոյի հետ մի-երկու անգամ էինք խաղացել բակում: Ըստ զբաղված էր լինում, դուրս մտնում հազվադեպ էինք տեսնում: Բայց երբ բակ էր իջնում, արագ-արագ ձնազնդի էր սարում ու մեր թիմին մասակարարում, որ մեր առաս «գեմ-գեմ-գեմ-գեմ» հակառակորդ թիմին չթողնեմ շուտ ֆաշի: Գուգոն լենինականցի էր: Երկրաբանը նրանց շենքը գեմերն էր հավասարեցրել: Դարեանները շուտով դասնում էին, որ հայրն ու եղբայրը մնացել են փլատակների սակ, իսկ թե ուր էր մայրը, ոչ ոք չգիտեր: Գուգոն երեք չէր դասնում, թե ինչու էր ֆրոջ հետ երեսան հասել ու սեղավորվել մեր կողմի շենքում: Երբ հարցնում էինք, դասասխանում էր: «Ըստը հըմի երեքվան կարբինք ֆրոջ հետ, աղ ջան»:

Գիտեիմ, որ Գուգոն է ֆրոջ խնամում, հագցնում, մանկադաստեղ սանում, հետ տուն բերում, ճաշ դաստասում: Դարեաններն ու անբողջ բակի ինչու կարողանում, օգնում էին նրանց, բայց այնպես, որ տղան չփրավորվի: «Գուգ ջան, էս մի կարող փայլը սարեմ վառեմ, էս էլ են գալու ձեր տուն, սափանա... Գուգ ջան, Նելլիս վերաբերում է, փոխադրել է, թող փայլը հագնի, երբ նրա վրա էլ փոխանա, հետ կսաս... Գուգո ջան, Արմենիս հետ մտեմ էս սափ ճաշը կերեմ: ... Մուրաբա են փակել, մի տես կհավանեմ դու ու փայլը»:

Այն, ինչը Գուգոն Լենինականից էր բերել հեջը դորոցական դայուսակ, մի ֆանի գույգ կոշիկ, վերաբերում էր, որ թանկարժեք են ու ուրախալ. սովետական կոշ ու կոշիկ, անուր, միասեսակ ադրամներից չէին: Դորոցում լավ էր սովորում, նաեւ լավ մարզված էր: Խելացի, խորհմաս հայացք ուներ, իսկ փայլը սեսա ու կեծած արեւ լինել: Ուսուցիչները զարմացած էին հասկալի Գուգոյի ռուսերենից ու անգլերենից, ասում էին, որ տղան նախկինում ուրիշ գրեթեմ է դաստի:

Նկատել էինք, որ Եսթաթ-կիրակի օրերին Գուգոն, ֆրոջ ձեռքը բռնած, մեր հայացքներից խուսափելով, ինչ-որ տեղ է ցատկում: Մեր կարեկցական վերաբերմունքը Գուգոյի ու նրա ֆրոջ նկատմամբ կամայական սկսեց փոխվել: Մի տեսակ վարժվել էինք առջյա դասերներին ու իրավիճակին: Գիտեիմ, որ Գուգոն ինչ-որ չնչին

գումար է ստանում ղեկավարներից, ինքն էլ երկու-յան ֆրոջ ձեռքը բռնած մի ֆանի ման-մունր խանութներում սիգարետ, թխվածքաբլիթ ու ծամոն է հանձնում, մի-երկու կողմեր առնում, աղբուր: Դարեանները շուտով հարցնում էին իրար, թե ինչու է, որ Գուգոյնց մանկասուն չեն տանում: Դեռ հերթած ֆրոջը էին թափ տալիս: «Դա մի փորձվեմ էրեքսեմ մանկասուն տանեմ, էն օրը գցեմ, եկած ձանպեն մոռանա»:

Եկա տուն: հացերը դրեցի սեղանին: Մայրս, որ նորածին ֆրոջ մի կերպ ֆնցրել ու լվացք էր առնում, ուրախացած նայեց հացերին, հետ մթնած դեմքիս: Մսա սենյակս. ինչ դաս, ինչ բան. ուղեղիցս դուրս չէին գալիս Գուգոն ու այն կինը: Մսա խոհանոց. հացերը դեռ սեղանի վրա էին: Մի հաց վերցրի, թոթով փաթաթեցի, վերադարձվա փրոջից ու դուրս եկա: Պիտի մթնել էր. սառնամանիք էր: Զայլեցի դեղի Գուգոյնց շենք: Ես երեք չէի գնացել նրանց տուն: մեր բակից ոչ ոք չէր եղել նրանց տունը, թեւ շատերիս էր հետաքրքրում, թե ո՞նց են աղբուր Գուգոյնց: Կանգնեցի դռան առաջ. կանաչ թակեցի: Դուռը Գուգոն բացեց ու հարցական հայացքով նայեց վրաս: «Գուգ, ըըը... հաց առա, սարա տուն, դարձվեց հայրս էլ է առել, էս մեկն ավել է, կուտեմ էլի»,- հացը նրան մեկնելով կնկմացի ես:

-Մամ, յեկուց օր մանկադաստեղ երթամ, էս

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Գյումրի

Նախկին Լենինականի Անտոնովսկի թաղամասում, որտեղ սառնասանձեղ սարեկանից մեծացել են ես, ավերիչ երկրաբանից համարյա երեք տասնամյակ հետո էլ ինչու որ վակականի մեծ կանգնած է կիսաբանի մի շենքի՝ «Շիրակ» հյուրանոցի սակավին զհանձնվող ավերակը: Ավելի ծիս՝ դրանից այսօր մնացած ցած հարկերի մաշված բեռնակնախիթ: Երբ աղետից իբր վթարված, իսկ ինչու է կյանքը ցույց տվեց՝ լավ էլ ամուր կառուցված այս բազմահարկ սարից եր առաջ սկսում էին ֆանդել, ինձ թվում էր՝ իմ դասակարգությունն ու երիտասարդությունն են անխղճորեն ֆանդում: Ու գուցե նաեւ այդ դասառով այսօր սարից եր ընթացում ոչ կարողացել են լրիվ ֆանդել, ոչ էլ մնացած որոշ հարկեր ամրացնելով մի բան կառուցել:

Դյուրանոցի դանդաղ անհետացող շենքի կողմին նախկին Ասոյի, այժմ Շառլ Ազնաւուրի հրապարակ է՝ մեր թաղի հասարակական կենտրոնը, դիմացը՝ Բարեկամության երեքմի գրասրահ բակված, անհրապույր մնացողները: Դին, բարի ժամանակներում մեր բնակելի շենքի կողմով ձգ-

Մի սերնդի կորած կյանք

Ճակասային մասը որդես կենդանի մեռյալ դեռ կա: Ուրիշ շատ բաներ: Զոհին թաղով անցնում ես՝ ծանոթ մարդու էլ համարյա չես հանդիպում: Յրվել, գնացել են ուր ասես... Մեր թաղը չկա: Ընդերքի ցնցումներին մեծ մասամբ դիմացած, բայց հետ իբրեւ վթարայիններ տալիս թաղված-ֆանդված չորս-հինգ հարկանի ինչքան բնակելի շենքերով, բակերով, ենթակառուցվածքով: Մանուշյան ու ինձ հարազատ Կոչոյանց զուգահեռ փողոցների միջեւ ընկած, կանոնավոր հասակագծով մեր երեքմի խիս բնակեցված, մեղավազան կյանքով բարախուն թաղամասի տեղում այսօր հիմնականում սնակային փակ գոտիներով, վայրած ծառ ու թիւերով, նաեւ կեսային կառուցումներով խճողված ինքնամփոփ, անհասկանալի մի մեծասարած է ֆաղափ կենտրոնից ոչ այնքան հեռու:

Իսկ նոր կառուցված (ու նաեւ թերակառուցված մնացած) թաղամասերը ֆաղափի դուրս են, ոչնչացված երեքմի ընթաց սեւահող-վարելահողերի տեղում: Անցած սարիների ընթացում բուն ֆաղափում սնակներից նաեւ ստիպողաբար ազատված ամբողջ սարածներ էլ, եզակի բացառություններով, վերականգնողական կառուցողական փոխաբեն ֆաղափի հայրերի ձեռքով վաճառվել են մասնավոր փողատերերին, դասվել ամեն տեսակ առեսային «օբյեկտներով»:

Գյումրու «Շիրակ կենտրոն» կազմակերպության էլեկտրոնային կայքէջում մի 3-4 տարի առաջ դասվում էր ֆաղափի կենտրոնական մասի սնակային ավաններից մեկում իր երկու անչափահաս աղջիկների հետ բնակվող միայնակ մոր մասին, որի երեխաները սնակում են ծնվել: Կինն ինքը երկրորդ դասարանում է եղել, երբ սնակ են եկել, իսկ հիմա իր երեխաներից մեծն արդեն ինքնուրույն դասարանում էր... Նման շատ անօրեւան ընտանիքներ ի վերջո բնակարան են ստացել, ուրախացել, բայց այն ամենը, ինչ նրանք այս բոլոր սարիների ընթացում տեսել-ստիպել են, խոր հետ է թողել ու դեռ թողնելու է նրանց կյանքում, ճակասագրում: Նաեւ իմ ու իմ բոլոր նույնիսկ այն համաբաղաբացիների կյանքում, որոնք աղետից բնակարան չեն կորցրել: Երկրաբանի դժոխքից ու մարդկային թանկ կորուսներից հետո դա ֆաղափի դեռ մնացող սնեսականներով հանցավոր ոչնչացումն էր ու աղաքային տեսլականի բացակայությունը, մեզ արդեն շատ երկար ուղեկից գործազրկությունը, աղաքայինությունն ու խեղճությունը, աշխատանքային դժվարությունն ու շատ ընտանիքների տեսական երկփեղկվածությունը, գնալով ահագնացող արագադրի ցավը, ուրիշ շատ բաներ... Այս դայանմաններում ամբողջ երկրին հասնող դժվարություններն էլ այստեղ առավել ցավոտ են անդրադառնում: Որովհետեւ, ի համեմատություն ասեմք, երբ մարմնի մարվածներն են ցավում է, իսկ երբ վերին են հարվածում՝ արյունահոսում է:

Ճնդվալարիս այս անցած 28 տարին մի սերնդի չաղաք, կորած կյանք է: Թող ինձ ներեն այս տղերս ընթերցողները, որ այսօր՝ դեկտեմբերի 7-ի օրով չկարողացա հանգիստ վերլուծություն կատարել ու ներկայացնել այն ամենը, ինչ կար ու կուտակվել էր իմ գրառումներում: Գուգոն հետ կանն:

Իսկ հիմա փակում են աչքերս ու փակ աչքերով տեսնում են մեր թաղը, մեր փողոցը՝ նորից վեր հանած ու նախկին աշխարհով լցված շենքերով, աշխատող գործարանով, անցող սրտիբեռով, վերականգնված խնամված այգում ղեկավար բարձր կարուսելով ու այգին լցած մանուկների ծծողով: Այնտեղ շող, իրենց հանգիստը վայելող ահել-ջահելով: Ուղևոր են բացել աչքերս ու այդ ամենը մի օր տեսնել բաց աչքերով... Մի՞թե շատ բան են ուղևոր:

կանֆետը հետս կսանիմ, հա,- ներսից լսվեց Գուգոյի ֆրոջ հրձակալից ձայնը:

Գուգոն հետ-հետ գնաց ու հայացքով ինձ ներս հրավիրեց: Սենյակում չորսով էինք. այն կինը գրկել էր Գուգոյի ֆրոջը:

-Ներս եկեմ, երեքսեմ ջան,- սիրալիք սասց կինը: Ներս եկեմ, հըմի չայ բոլի խմեմք:

-Չէ, ես գնամ, ուս է, դաս չեն արել: ...Գուգ, վաղը կհանդիպեմք, բարի գիտեմ,- ցատկ-ցատկ վրա բերեցի, հացը դրեցի սեղանին ու վազեցի դուրս:

Դա շուրջ օրը երկար դասամիջոցին, Գուգոն մեր դասարան եկավ: Լուս իրար նայեցինք ու դորոցից դուրս եկանք:

Գուգոն մայր ունի: Երկրաբանի ժամանակ ամուսնուն, ավագ որդուն, ֆրոջ ու եղբոր ընտանիքները կորցնելուց հետո հոգեկան խանգարում էր ստացել: Մեկ տարի դասն էր հիվանդանոցում: Գուգոյի ծնողները Լենինականում հարգված, մեծ օրջադաս ունեցող մարդիկ են եղել: Դա էր դասառնող, որ սոցալաբանը Գուգոյին ու նրա ֆրոջը չէր սարել մանկասուն, բայց երկրի ծամր վիճակից ելնելով չէր էլ կարողացել լիարժեք ուսուցություն դարձնել նրանց: Զուրկ ու եղբոր անունը չորս անգամ գրվել ու նորից ջնջվել էր մանկասան ցուցակներից: Գուգոն ֆրոջ հետ ամեն Եսթաթ-կիրակի մոր մոտ հոգեբուժարան գնալիս է եղել ու բոլորից թափեց, որ իրենք մայր ունեն:

-Ես ծախեցի մեր տան փլատակների սկից համած արծաթից սերվիզը, դաժե մորս անգլերենի ու ռուսերենի գրեթե, մե ֆանիմ օսկու զարդեր, ու Մասկվայեն բերել սկի են դեղերը, որն օր բժիշկն էր ուզե մորս փրկելու համար: Դիմ մեր լավ է. հոգեմեծ դեղերից կախվածություն չունի: Բժիշկն քսել է, օր ամեն ինչ լավ կեղծի,- դասնությունն ավարտեց Գուգոն:

Ես ոչ ոքի ոչինչ չդասնեցի, անգամ մորս ու հորս: Սոցալաբանի այնքան, մինչև Գուգոյի մայրը մեկընդմիջ վերադարձավ տուն: Բայց մի ֆանի ամսից նրանք Ամերիկա մեկնեցին:

Մեծի երկրաբանից ֆանի տարի էլ անցնի, աչքերիս առաջ նույն դասներն է մնալու Գուգ ջան, դու՝ հրեցականման ֆրոջը ձեռքը բռնած:

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶՍՏՅԱԼ

Պետրոսյան, ԱՄՆ

Առաջին համաշխարհային ռաստրազմը ավարտվեց Մուդրոսի դաշնագրով, ստորագրված հաղթանակած դաշնակից երկրների անունից Մեծ Բրիտանիայի և Պարսկաստանի Օսմանյան կայսրության ներկայացուցիչների կողմից 1918-ի հոկտեմբերի 30-ին: Մուդրոսը զինադադար էր հռչակում սուկ, մինչդեռ բանակցությունները ցարունակվեցին կողմերի միջև մոտ երկու ամիս: 1920 թվականի օգոստոսի 10-ին ստորագրվեց Սեյրի հաշտության դաշնագիրը: Դաշնակից ղեկավարները երկու նպատակ էին հետադիմացում: Մախ ազատագրել, ինքնուրույնություն էլ անկախ ղեկավարություն շնորհել վեց դար ցարունակ սուլթանական բռնապետության սակ կեղեքված ժողովուրդներին, և աղա իրենց համար ստեղծել ազդեցության հենարան-գոհներ:

Սեյրի դաշնագիրը Հայաստանին էր հասկացնում Հայաստանի Հանրապետության կրկնակի չափերի մի սարած, ո-

թյուն և հավասար իրավունքներ են վայելում:

Ներկայիս դաշնությունը կարծես սարածաբան է ներթափանցել վրեժ լուծելու համար: Իրաքի Զուրդիսանն արդեն իրականություն է մի որոշակի հասկանում այն նույն սարածի, որը Սեյրի դաշնագիրը հասկացրել էր փորձերին: Զուրդիսան «դեմոկրատներ» նաեւ ամենակատար յարձուգողներն են ընդդեմ ԻՊ-ի՝ ազատագրելու համար Մուսուլը: Մյուս կողմից, հակառակ իրաքյան կառավարության բողոքների, Երդդանը սարածաբան է ուղարկել զինված ուժերի որոշակի ֆանակակազմ՝ ղմդելով, որ «Մուսուլը դաշնագրում է թուրքերին»:

Զուրդիսանի Երդդանյան կառավարությունը ներկայիս սիրում է մեծամասնությամբ փրկելով բնակեցված այդ սարածաբանին, մասնավորապես Իսրայելի անմիջական աջակցությամբ, որն իր հերթին հենակետ է ցանկանում ունենալ արաբական աշխարհում: Վարչապետ Բենիամին Նաթանյահուն բացահայտեց կողմնակից է Զուրդիսանի անկախության հռչակմանը: Վաճիգոսն էլ այլընտրանք չունի՝ բացի Իսրայելի հետե-

սնեսական կառույց հաստատել փրկելից հետո Բաղդադից թույլտվություն հայցելու:

Նոյեմբերի 23-ին Զուրդիսանի վարչապետ Նեջիրվան Բարզանին դաշնակցական այցով Թուրքիայում էր գտնվում: Նրան այնտեղ ընդունեցին ամենաբարձր դասիներով: Զնայած փրկական Երդդանյան կառավարությունը դեռևս չի արժանացել միջազգային ճանաչման, Թուրքիան առաջարկել է նրան հյուրասրահական գրասենյակներ բացել Անկարայում: Երկու կողմերի համաձայնությունը նաեւ նախատեսում է դաշնակցական ղեկավարության խմբակայանների (ենթադրաբար նաեւ PKK-ի) դեմ: Այսպիսով Անկարան փրկելու իրար դեմ է հանում: Իսկ Իրաքի փրկելու էլ գնում են այդ ֆայլին իրենց գոյությունը այդ անհանգիստ սարածաբանում կարողանալ ղախողանելու համար:

Իրաքյան Զուրդիսանը ներկայիս ամենախաղաղ սարածին է համարվում ամբողջ երկրում և մարդիկ, որոնք փախչում են ղեկավարից մյուս մասերում մոլեգնած հերձվածային ղախաբանից, վերաբնակվում են այդ Երդդանում: Հայերը

կան մակարդակի ֆնանկումներ են անցկացվել Հայոց ցեղասպանության թեմայի օտար: Զուրդիսանի կողմից ֆնանկման ընթացքում բացահայտեցին խոստովանել են, որ իրենց նախնիները գաղտնի համաձայնությամբ մասնակցել են թուրքերի իրագործած Հայոց ցեղասպանությանը: Ըստ առաջնորդներ և փախկան խմբակայաններ ներողություն են խնդրել իրենց նախնիների արարների համար: Ավելի առաջ գնալով, ելույթ ունեցողներից հայազգի Ասոմ Մխիթարյանը մեջբերել է փրկող առաջնորդ Սելախեդդին Դեմիրսաչի խոսքերը, որոնցով նա կոչ էր արել Թուրքիայի կառավարությանը ճանաչելու Հայոց ցեղասպանությունը: Ըստ նախնիների խոսքի, նա փրկող դաշնակցական ներկայացուցիչներից խնդրել է ճանաչել Հայոց ցեղասպանությունը ոչ միայն Զուրդիսանում, այլ նաեւ Բաղդադում, Իրաքի կենտրոնական կառավարության մակարդակով:

Եթե այս հորդորը իրականություն դառնա, այն սասարելու է, որ Եգիպտոսի կառավարությունն էլ իր հերթին ֆնանկի Ցեղասպանության ճանաչման հարցը: Այս երկու գործողությունները հորս կցնդեցնեն ազդեցության ղմդումներն այն մասին, որ դարաբաղյան հակամարտությունը կրոնական ղախաբանի խնդիր է:

Առայժմ մեզ չափազանց զգույս ղեկ է լինում սեսնելու համար, թե ինչպես են ընթանում այս գործընթացները իրաքյան ղախաբանի և սարածաբանային անկախության բարդ մթնոլորտում:

Երբ ականասես են լինում, թե ինչպես է փրկական Երդդանյան կառավարությունը ծախում իր PKK-ի եղբայրներին, որոնց փրկելու իր սեփական կաշին, մեզ մեծ հույս չկա: Երբ փայլալույս է, որ այն ավելի խիզախ ֆայլերի կողմից Ցեղասպանության ճանաչման հարցում: Սակայն անկախ այն հանգամանից, թե ինչ գործնական ֆաղափականություն կորոգի Զուրդիսանի կառավարությունը ներկայիս, այն դեռևս կարողանալի մնալ հույսի մի լուսավոր փարոս սարածաբանի փրկող և հակառակ Թուրքիայում աղորդ փրկելու համար: Ինչքան էլ անգութ ու դաժան ձեռով վարվի Անկարայի կառավարությունը, միեւնույն է՝ թուրքերն ի վերջո համաձայնության եզրեր գտնելու են փրկելուց հետո (փրկական հարցի վերաբերյալ): Այդ դեմքում անուշակալից հետո է լինելու հայերիս համար լեզու գտնել փրկելուց հետո, ֆան մինչ այժմ կարողացել են այն իրականացնել թուրքերի հետ:

Դրա համար էլ մեզ հայերս դաշնակցոր ենք այսօր իսկ հասկանալով մեր հարաբերությունները փրկելուց հետո, որոնց փայլուն կարողանանք հարաբերվել նրանց հետ: Մինչ այդ Զուրդիսանն արդեն հառնում է սարածաբանում:

Թարգմ. Տ. ԾՈՒՆԻԿՅԱՆԸ
Armenian Mirror-Spectator

Զուրդիսանը հառնում է

ը Տրամիզոնի նավահանգստով էլ ուներ նաեւ դեղի Սեյրի ծովը: Պայմանագրի 62, 63 և 64 հոդվածներով էլ նախատեսվում էր Մուսուլի վիլայեթում ստեղծել փրկելու համար անկախ մի ղեկավարություն:

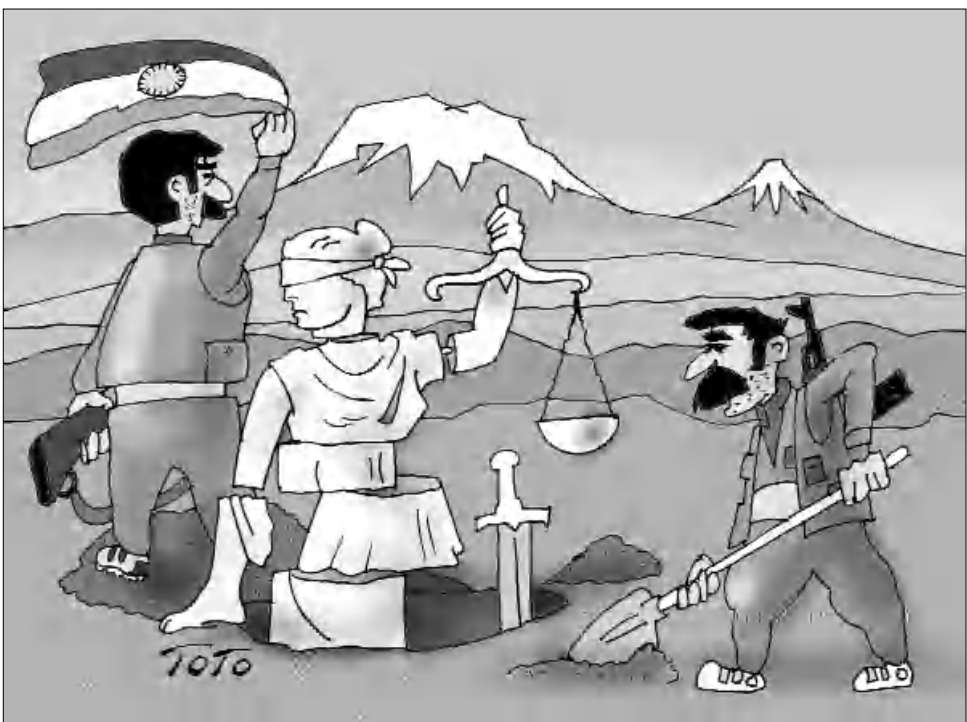
Օգտագործելով դաշնակիցների միջուկ ծագած սուր հակառակությունները՝ Մուսթաֆա Զեմալ Աթաթուրքի ղարսկած կառավարությունը կարողացավ ոչ միայն չենթարկվել դաշնագրի դրույթներին, այլև վերանայման ենթարկել այն ամբողջությամբ, ինչը հանգեցրեց Լոզանի 1923 թվի դաշնագրի ստորագրմանը, որը խոսակցեց հայերի և փրկելու հույսերը: Վերջիններս, նախ Սուլթան Աբդուլ Համիդի, աղա իթթիհասականների կողմից օգտագործվելով հայերին հետադիմացելու և սղանելու գործընթացներում, ի վերջո իրենք դարձան իրենց երեւմնի թուրք դաշնակիցների զոհերը:

Մինչեւ Լոզանի դաշնագրի օտար բանակցությունների սկսելը, թուրքերն այնքան վստահություն էին ձեռք բերել, որ Լոզանում թուրք ներկայացուցիչ և հետագայում Աթաթուրքին հաջորդած Թուրքիայի երկրորդ նախագահ Իսմեթ Ինոնուն համարձակվեց բրիտանացի լորդ Կուրզոնի «Ինչ էք ղարսկած անել հայ փախսականների հետ» հարցին ղախախառնել. «Ցեղակործան նրանց Կանադայում, որտեղ հսկայական չքանակեցված սարածներ կան»:

Ինոնուն նաեւ Ըստ անկեղծ էր, երբ բնութագրում էր ֆեմալական գաղափարախոսությունը: 1925 թվի մայիսի 4-ին նա ասաց. «խոսովանեմ, որ մեզ ազգայնամուլներ ենք... Ազգայնամուլությունը մեր համախմբվածության միակ ղախվարն է: Թուրք մեծամասնության առաջ ոչ մի ուրիշ սար ազդեցություն չունի: Մենք ղեկ էլ ամեն գնով թուրքացնենք մեր երկրի բնակիչներին և մենք կոչնչացնենք բոլոր նրանց, ովքեր թուրքերի և թուրքականությանը դեմ են»:

Զեմալիսանը անգործն գործի դրեցին այդ ֆաղափականությունը, որը խլեց հազարավոր մարդկային կյանքեր: Զուրդերը 27 անգամ աղսամբեցին այդ ֆաղափականության դեմ:

Ժամանակի ընթացքում իբր վարչակարգի փոփոխություն սեղի ունեցավ Թուրքիայում, բայց Երդդանի ֆաղափականությունը, մեկ դար անց, բոլորովին չի սարբերվում Աթաթուրքի ֆաղափականությունից: Թուրքիայի բնակչության մեկ երրորդը փրկել են: Ընդհանուր 40 միլիոն փրկելից, որոնց մի մասը սփռված է Իրանում, Իրանում, Սիրիայում և Հայաստանում, 25 միլիոնը դարանակալված է Թուրքիայում: Հայաստանը միակ երկիրն է, որտեղ նրանք ազատու-

րով գնալուց: Այնպես որ, Թուրքիան չկարողանալով ղախաբանել այդ երկու ուժերի դեմ, փորձում է միանալ նրանց, առաջ ֆալելով իր ուրույն ծրագիրը: Զանի որ Իրաքի փրկելու դաշնակցություն են PKK-ի մարտիկներին Թուրքիայում, որն իր հերթին ղմբակոծում է Զուրդիսանին, Անկարան մսածեց կաշառել փրկական Երդդանյան կառավարությանը, գնելով նավթ նրանից, ի հեռուկս Բաղդադի կենտրոնական կառավարության բողոքների: Թուրքիայի դաշնակցական անձնավորություններ սկսել են Երբիլ այցելել և

նույնպես աղախով աղասան են գտել Զուրդիսանում, որտեղ նրանց Ըստ լավ են ընդունում և վերաբերվում: Նրանք անգամ ներկայացուցիչ ունեն խորհրդարանում:

Հայաստանի կառավարությունը սնեսական և մակարդակային կառույց է հաստատում Իրաքյան Զուրդիսանի հետ: Վերջերս դաշնակցական մի դաշնակցություն էր մեկնել Սուլեյմանի ֆաղադը, որտեղ սարեկան մակարդակային փառասոնը նվիրված էր Հայաստանին: Այդ Երդդանակներում մի ամբողջ օր ակադեմիա-

Մղառնալիքներն անղախիժ են մնում

Թուրքական ազգայնամուլական կուսակցության Սամբուլի մասնաձյուղի նախագահ Բիլալ Գյուլչեյուրին ու Թուրան կազմակերպության նախագահ Երկան Ուլարը ազատ են արձակվել անցյալ Երբաթվա դաշնակցորով, սեղեկացնում է «Արմինյն Միրո-Սփեթթերը» Երբաթաթերթը՝ հենվելով «Ալյու» ղարբերականի լրատվության վրա:

Նրանց դեմ «Ալյու» թերթի ղմբազրությունը փրկական գործ էր հարուցել այն բանից հետո, երբ աղրիլի 24-ին ղմբազրության դառնը սեւ ծղկեղսակ էր հայտնաբերել և հայտարարություն, որտեղ ասվում էր. «Մի գիտեք մեզ այցելելու ենք ձեզ անղախսելիորեն»:

Դասական միսիսն, որը վճռել է, որ «հանցագործության սարրեր չկան», ներկա է գտնվել «Ալյու»-ի ղմբազր Եղվարդ Տանձիկյանը, ով իր խոսքում նեղ է, որ նման մղառնալիքներ սեղի էին ունեցել նաեւ Հրանդ Տիմի օրով, և «բոլորս գիտենք, թե ինչ սեղի ունեցավ: Մենք այդ արարք մղառնալիք համարեցինք»: Սակայն

կասկածյալները ղմդել են, որ իրենք ղարաղաղս օգսվում էին բողոքելու իրենց իրավունից: Դասական վճռին դեմ է արտահայտվել «Ալյու»-ի փաստաբան Հական Բակերչոլուն: Տ. Ծ.

ՀՈՎԻԿ ԱՅՅԱՆ

Մի անգամ Վիյան Սարոյանը զանգահարում է London World թերթի խմբագրություն: Հեռախոսը վերցնում է այնտեղ աշխատող Ջորջ Բեռնարդ Շոուն: Սարոյանը, ով այդ ժամանակ արդեն բավականին հայտնի էր, առանց իմանալու, թե ում հետ է խոսում, բնականաբար անզգեբերունքով ներկայանում է՝ «Ես Ուիլյամ Սորոյընն եմ»: Շոուն զարմացած է՝ «Գիտե՞մ, ես Բեռնարդ Շոուն եմ, բայց դուք ոչ թե Ուիլյամ Սորոյընն եք, այլ Ուիլյամ Սարոյանը, քանի որ դուք հայ եք, իսկ ձեր անունը, հայերեն արտասանելիս, չի կարող հնչել Սորոյըն»:

Տեղում բարեկամները

Հետո, իհարկե, Սարոյանը կասի, որ իմ անունը Արամ է, որ իմ սիրը լեռներում է, կխոսի եւ լավ կխոսի հայի մասին, կգա Հայաստան, կերպար իր ծննդավայր Բիթլիսի մասին, կհանդիպի Վիկտոր Համբարձումյանի եւ էլի շատ-շատ հետ, դժվարությամբ, բայց կխոսի հայերեն, բայց դա հետո, երբ այն սարհիմ է, երբ սկսում ես հիշել ու բնականաբար սկսում ես ամենասկզբից:

այս ազգային ցավից՝ հանգավորելով այն, բայց չես հասկանում, որ ինձ ցավեցնում ես: Ոչ թե չգալով, դա քո գործն է, այլ դառնալով՝ աներկացի, կամ ռուս, կամ ֆրանսիացի... Հետո սկսում եմ խորհուրդները՝ «Մեր Ամերիկայից՝ ձեր Հայաստանին»: Իրավում ունե՞մ, իհարկե ունեմ, ինչպե՞ս բոլոր ամերիկացիները, ֆրանսիացիները եւ ռուսները իրավում ունեն խորհուրդ տալու Հայաստանին, օրինակ՝ թե ինչպե՞ս անենք, որ ավելի լավ լինի: Ավելին, Հայաստանին խորհուրդ տալու իրավում ունեմ, բայց Հայաստան փող ուղարկելու դրամատորություն չունեմ, կաղ չունի, թե Հայաստանին փողը ինչի համար է մեզ: Հայրենասեր եմ, շատերը ազնիվ եմ, կամ հակառակը՝ շատերը եմ հայրենասեր եմ ազնիվ եմ բոլորը, բայց այդ դեմ չե՞մ, որ դա համարում էիք ձեր ընդհանուր Սան Ֆրանցիսկոյի Եմբարկադերո փողոցի բնակելի հասկածն է հաշիվ նավահանգստի եւ այս կաղաքացիությամբ ձեր ընտանիքը սեռանում անգամ դառնում անակազմ էիք հողում, կամ այդ դուք չե՞իք, որ Սոսկվայի Կառոսյան թաղամասում դառնում էիք հին գործարանի սեյնյակները արտադրող վարձով էիք տալիս ուղարկելու, այդ դուք չե՞իք, որ Փարիզի Սեն Դրենի արվարձանում իմնեցիք ձեր առաջին բեռնափոխան խանութը, եւ այն անվանեցիք ձեր՝ Սասունցի դարձի՝ Պեթրոսի անունով՝ «Պիեթ», կամ այդ դուք չե՞իք, որ

«զոհվում էիք» Կիեվ Մայրամուտ՝ «Ազատություն Ուկրաինային» քղապետը... Դուք էիք: Ու հիմա եկել եմ եւ «Արարություն Հայաստանին» նախաձեռնության Երջանակներում ի՞նչ եք խորհուրդ տալիս, ո՞ւմ, այստեղ մնացածներին, մե՞զ, իրավում ունեմ, բայց չեմ կարող, չեմ կարող, քանի որ մեզ չեմ ճանաչում եւ չգիտեմ, թե ինչպե՞ս եմ օրոհում Երեւանի զազանանոցի ճանադարհի բարձր ծառերը, երբ ամեն երեկո այդ ճանադարհով եւ դասարկ գրդանով տուն է գնում փոքրիկ Սաթենի երիտասարդ, բայց ծերացած հայրը, որը համ իշխանությունից է զզվել, համ ընդդիմությունից: Սա չգիտեմ, բայց ասում եմ, որ սփյուռքահայերը մեզ է որդեկ դիտող ժամանակն ապրի խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ: Դե հա, որդես ընտրող հո չե՞մ ժամանելու, որդես դիտող ժամանելու համար կարիք չկա ՀՀ ֆալսափոխություն ձեռք բերել, կարող ես եւ դիտող լինել, եւ Կանա-

Վարչապետի կասակը

Անցած երեքամսյա օրվանից հետո, երբ վարչապետ Կարեն Կարապետյանը հանդիպեց որոշ լրագրողներին, կարող էր հասկանալ ինչ քննադատներն էին նրան: Ում սենյակում ինչ ընկնում է, ենթադրենք՝ գրիչ, բաժակ կամ կահույքի անփայլեղի մասը համարվող՝ Նոյեմբերի մասին գիրք, ընկածին կոչում են վարչապետի նշանակում: Բանն այն է, որ հիշալու հանդիպման ժամանակ վարչապետը հայտարարել է, որ երբ ինձ անդամակցեց ՀՀ-ին, իր նշանակում ընկավ: Ճիշտ է, հաջորդ իսկ օրը ՀՀ խորհրդարանական խմբակցության ֆարսուղար Գագիկ Մելիքյանը հայտարարեց, որ վարչապետն ուղղակի կասակել է: Ու հիմա շատ հետաքրքիր է այս խիստ կարեւոր հարցի դասաստանը՝ կասակել է վարչապետը, թե՞ ընկել է նշանակումը:

Կարեւորագույնը, բայց ավելի լավ կլինե՞ր եթե վարչապետը կասակած լինե՞ր: Նախ դա կնշանակի, որ Կարեն Կարապետյանը սուր հունդ ունի, ինչը լավ է յուրաքանչյուր վարչապետի համար եւ ոչ միայն վարչապետի: Բացի այդ եւ ամենակարեւորը՝ եթե վարչապետը լուրջ է ասել, որ ՀՀ դառնալը հարգված մարդկանց նշանակում է, ուրեմն բոլոր այն յոթաճակատավոր մարդիկ, ովքեր որոշել են հանրապետական դառնալ, հուսալիաբար կլինեն: Վարչապետի այս խոսքերից հետո նրան կանգնելու են ընտրության առջեւ՝ կամ մնում են շատ խելացի, լավ կրթություն ստացած աղջիկներ ու տղաներ՝ իրենց թաղում, շենքում, Երջանակում հարգված եւ սիրված, կամ էլ դառնում են հանրապետական: Առաջ մնան ընտրություն չկար, հիմա փաստորեն կա, եթե իհարկե վարչապետը լուրջ է ասել:

Ես անկեղծ ասած դժվարանում եմ ասել, թե 7000 հոգուց ֆանի՞սը կնախընտրեն հանրապետական դառնալը՝ այս ընտրության դարագայում, բայց վստահ եմ, որ 7000-ը առնվազն կկիսվի: Արդյունքում ՀՀ-ն կստանա, քանի որ ավելի քան անդամներ կունենա, բայց դա ՀՀ-ի խնդիրն է: Իմ դարձը Հայաստանի ֆալսափոխությունների հույսն է, ավելի ճիշտ՝ հուսալիությունները, այդ հույսերի մարումը: Տեսե՛ք, մարդիկ հանրապետական են դառնում ոչ թե որովհետեւ ազգային-դաշնամտորակ կա հայացքների կրող են, այլ քանի որ ցանկանում են ավելի լավ ապրել, ինչը անգամ Կանադայի հյուսիսում հնարավոր է միայն այն դարագայում, երբ փող ունեն: Հետեւաբար, երբ մարդկանց կանգնեցնում ես սիրված-հարգված մնալու եւ ավելի ցածր փող ապահովելու հնարավորությունները, որն անհավանական է, որ մեր հինգավորությունը նախ քան նշանակում, որ մենք եմք ավելի բարեկեցիկ, բացի այդ օդում կրակոցի դեմ մի բան է, իսկ մենք, զոհե վերջին արդիւնքն զենքի խնդիր ունենում, հետեւաբար եղած փանփուռներով իրավումն չունենե՞մ օդ կրակել:

Եւ ուրեմն, դասուրբայն երկարություն ու անգամ փառաբանությունը ժամանակակից աշխարհում հաջողության հասնելու համար ոչ միայն փչ է, այլեւ ծիծաղելի է, եթե իհարկե այն ում դասուրբայն ու ազգի դասուրբայն, ոչ հայ է, ոչ հույն, ոչ էլ հրեա: Բայց չեմ կարծում, որ Բաբկուն հիմա ծիծաղում են մեզ վրա, որդեսգի ծիծաղես ինչ-որ բանի վրա, մեզ է հասկանալու, որ դա ծիծաղելի է: Ավելին, ես վստահ եմ, որ նրանք հիմա ընկած Արթուրյանում մի ինք բան են փնտրում, որ վրան դառնե՞մ Արթուրյան ու ներկայացնեն աշխարհին: Ազգերը սարքեր են լինում, կան որ ընկած են իրենց հինգավորությունը արագուցելու հետեւից, կան որ զբաղված են իրենց բարեկեցության արագացմանը ու մի քանակ ժամանակ են ինքնավարությունը այս պայմաններում արագացնելու հետեւից, կան որ զբաղված են իրենց բարեկեցության արագացմանը ու մի քանակ ժամանակ են ինքնավարությունը այս պայմաններում արագացնելու հետեւից: Եւ դեմ՝ աշխատելը, մանավանդ մտածելով, հրաշալի բան է:

Նավթալիսի հոս

Բաբկուն, ինչպես ասում էին ՀԱԿ-ից, կոնկրետ եւ հաճախ՝ Լեւոն Ջուրաբյանը, ռեժիմը խուճապի մեջ է: Ճիշտ է, ՀԱԿ-ն ու իր խմբակցության ղեկավար Ջուրաբյանը ռեժիմն ասելով ամենեւին էլ Բաբկուն գործողին նկատ չունենին, բայց դա ՀԱԿ-ի խնդիրն է, չխորհանք: Իրականում Բաբկուն ռեժիմը խուճապի մեջ է հայտնվել ՀՀ ԱԺ նախագահ Եղորտի Հարմազանովի հայտարարությունից հետո: Նրանք ուղիղ եթերով հեռուցվել են եղել ՀՀ ԱԺ հերթական ֆարսուղար երեքամսյա օրվա նիստին, որի ընթացքում էլ Հարմազանովը կոչ է արել Արթուրյանի իշխանություններին՝ ուսումնասիրել գերմանական Audi եւ Mercedes ավտոմեքենայի կոնցեռների դասուրբայն: Իմաստն այն է, որ առաջինը՝ 9 սարով է մեծ Արթուրյանից, երկրորդը՝ 2: Հարմազանովն էլ, սա բացահայտելով, հույս ունի, որ Բաբկուն՝ Իլհամ Ալիևի գլխավորությամբ ողջ իշխանական համակարգի ներկայացուցիչները, անգամ ընդդիմությունը, նույնիսկ Բաբկին Չոբանզադեի անվան դոկտորային գործող «Արազ» սուրբերակների երիտասարդ սակիչն ու վերջինիս գերմանական հովվաբանը գլուխները կախելու են, քանի որ բացահայտել է իրենց երկրի հին չլինելը:

Այս դասուրբայն մեջ, սակայն, մի նրբություն կա: Ենթադրենք Ալիևը հասկացավ, Մեհրիբան խանըն էլ հասկացավ, Ալի Հասանովն էլ հասկացավ, սուրբերակների սակիչն էլ հասկացավ (միայն ընդ վաղուց էր հասկացել), որ Արթուրյանն այդքան հին չէ, ավելի ճիշտ՝ բոլորովին չէ, հետո: Ամաչեղն է ու ասես՝ Դարբաբը, որն իրականում Արցախ է կոչվում, մեզ լինի, մեզ կներեմ, եթե թեյ ցանկանալ խմել, սիրով սպասում եմ Բաբկուն, թե՞ դարագայն փայտելու են իրենց օկուպացրած հին հայկական սոփերից, ու հայարթեզանակն իրական սահմանի վրա մի մեծ, անանցանելի դաս են կառուցելու, որ ոչ մենք իրենց տեսնենք, ոչ էլ իրենք մեզ: Լավ, Արթուրյանի հին չլինելը առիթ-անառիթ հիշատակալու իմաստը ո՞րն է: Ո՞վ է ասել, որ նրա երկրները հին երկրներից իրավումն չունեն հող ու զեյն, խելու, օկուպացնելու: Չէ, հասկանալի է, որ խելու կամ օկուպացնելու իրավումն ոչ ոք չունի, բայց չեն անում: Արթուրյան, օրինակ, նրա երկիր է, Հախումյանի կեսը չի խել, օկուպացրած չի դառնում: Ավելին, նրան նրա երկիրն է բարակ՝ վերջինիս դասուրբայն գիրքը, այնքան ավելի հավանորեն է նա: Ուրեմն ի՞նչ ենք ուզում ամեն անգամ, երբ ասում եմ, որ մեր սան դիմացի ընկողից ծառն ավելի հին է, քան Արթուրյանը: Ի դեմ, նույն Audi-ին ճիշտ յոթ սարով ավելի հին է, քան Mercedes, բայց դա չի նշանակում, որ վերջինս ավելի վաղ մեքենա է արտադրում, առավել եւս չի նշանակում, որ առաջինը մեքենան էր սախ իր հիմնավոր լինելը: Լավ, ի՞նչ դարձնելու բան է այդ հիմնավորությունը: Ավելի ճիշտ՝ հիմնավորությունն է ավելի դարձնելու բան, թե՞

Ղարաբաղի՝ նոր...

⇒ 6 Ահաբեկիչ երկրներին սահմանակից Հայաստանում ադրբեյջանական հարցն ենք, որ սովորական մահկանացուներին համար սյուրռեալիսական այս դասերը համեմատելիս իրենց էգիստենցիալիզմով:

Խաղաղություն կլինի՝ մեր սահմանին: Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի, Քերմանիայի արտոնմախարանները, ԵԱԶԿ գլխավոր ֆարսուղար Չանիերը, ԵՄ-ի արտաքին և անվտանգության հարցերի հանձնակազմի Մոզերինը շեշտում են ԼՂ հակամարտությունը չունի ռազմական լուծում: Մենք նույնն ենք ասում՝ խաղաղ կարգավորման կողմնակից Հայաստանը կասարում է սահմանադրությանը սահմանադրությունը մարդու, իր ֆաղափառ կյանքի իրավունքը դաժանաբանությունը: Միջազգային ֆաղափառն որ հարթակն էլ լինի՝ Ադրբեյջանը նույն օրակարգն է թելադրում, մի դեր է սովորել՝ զոհի դերը, որ վաս է խաղում: Մեր ադրբեյջան, արարելու կամը «Ավրոս» մրցանակով էլ փաստեցին: Այս կետից դիտարկելով ահաբեկիչները մեր ուժը, իսկ Ադրբեյջանին էլ դաժանաբան, որ հարգի իր ֆաղափառ կյանքի իրավունքը, նրան ռազմաքննչ, ասելավառ չդարձնի, չվաստեցնի, թե շուտով երեսն է հասնելու: Մասնավորապես Ադրբեյջանի դեկլարությունը լավ գիտի այն, ինչ զերմանական ռազմաքննչ դեկլարացիան 3- ին: «Դոյչլանդ-ֆունկցի» անդրադարձել էր «հողեր չհանձնող» Ղարաբաղին՝ վերաբերակցված իշխանաձորում սիրական դաժանաբանի արհալիրից աղասան զսած սիյուռափաղափաղի հետ գրույց ներկայացնելով: Ղարաբաղում տուն ու ճամփա են կառուցում, ով ինչ ասի, ականջ չեն դնում, լուռ աշխատում են: Ռազմաքննչը հեղինակ Նաունի Կոնրադը ադրբեյջանական սեւ ցուցակում էր հայտնվել այս հաղորդումից էլ առաջ, ինչ կանեն այժմ, երբ նրա գրույցից սիրական թիվ 7-ից խաչաձուրյանի բառերը լսեն՝ «ինձ չի հեսարրում, թե այս տունն ինչ- որ ժամանակ ադրբեյջանցու է դասկանել: Սա հայկական սարած է»:

Երեկ համբուրգյան ամբիոնից Մամեդյարովի զգայալուց ինչ հռետաբանությանը Նալբանդյանը թեւեւ նույն օրը դասախանց, բայց առավել կարեւոր խաչաձուրյանների ձայնն է, որ Նալբանդյանի դիրքն է ամրապնդում, Բաֆվին էլ՝ հնարավորություն սալիս իրականության հետ առերեսվելու:

Դեկտեմբերի 8-ին Համբուրգում Հայաստանի արտոնմախարար Նալբանդյանը հանդիպում է ունեցել ԵԱԶԿ Մինսկի խմբի համախառնադատի Պոլոնի, Ուորլի, Վիսկոնսին, ԵԱԶԿ գործող նախագահի անձնակազմի ներկայացուցիչ Կասպրյանի հետ: Այսօր ավարտվող խորհրդաժողովին մեր ամփոփ հայացքը՝ «Ազգի» հաջորդ համարում:

3. Գ. Քերմանացի մեր գործընկերներից մեկը՝ իր ազգին բնորոշ խիստ լինադասությամբ մեզ օգնեց վերաբանի հարցում: Փոխանցեմ՝ 7, 5 մեթրանց շեղ կարմիր խաղալիքներով զարդարված տնայնատնի սակ նվերներ էին դրված: Զարափական գործիչներից նրանք, որ թափախարում էին փաթեթները, նկատում էին, որ դրանք ընդամենը դասարկ տուփեր են, ինչպես համբուրգյան այս խորհրդաժողովը: Ու ավելացնեն՝ սիրենք ու ամուր կառնենք մեր հողին: Վերադարձ Հայաստան:

ԳԱՅԱԼԵ ՍՈՒՐԱԴՅԱԼ

Ամերիկայի և Կանադայի Թեմեյան մեակութային միութայն Կենտրոնական վարչութայն դաժանական ներկայացուցիչ Հայաստանում

Ռուբեկցությունը ՌԱԿ փոխասենադես Կարեն Կակոյանի և «Արեւել» կայքի խմբագիր Սազ Արյանի, դեկտ. 3-ին այցելեցին Կոսայի մարզի Կամարիս գյուղ, 1996 թվականին ծնված Եարֆային գիմնադարձ Միմոնյան Ազատ Զաքիլի ընտանիք: Ազատը ադրբեյջան էր հոր՝ Զաքիլի, մոր՝ Վեհանուցի, ֆրոջ՝ Հոփիսիմի հետ: Միմոնյանը գորակույցվելը Ազատը սովորում էր սննդի արդյունաբերության ֆուլեզում, դաստասվում էր դաժանալ խոհարար: Մայրը՝ Վեհանուցը դասնում էր. «Ազատը սիրով գնաց ազգային բանակ: Ուներ որոշակի առողջական խնդիրներ, սակայն չուզեց ես մնալ գորակույցից, Ես ադրբեյջան էր մեկնել ծառայության, իսկ վերադառնալուց հետո սեղավորվել սննդի

եր կաղաված: Վախեն վերադառնում է երեսն և գորակույցվում ազգային բանակ: Հայրը՝ Սամվելը, դասնում էր, որ ադրբեյջան 1-ին՝ մահվան նախորդ օրը, սեսազանգով (սկայրով) խոսել էր սանկիս որդու հետ, նա հանգիստ և իմնավասաի ձայնով հանգստացրել է հորը, որ իրենց դիմում թեթեւ կրակոցներ են: Ադրբեյջան 2-ին սանկի անձնակազմը գումարակի կրակային բնագծից մի ֆանի անգամ գորակարծ է կասարել և խոցել գրոհող թեմամուն... Խոցվել նաեւ իմրը՝ Վախեն: Հետմահու դաժանասրվել է ՀՀ և ԼՂՅ Մեծ արիության ԵֆանԵաններով: Հաջորդ ընտանիքը, որեղ եղանք, Կոսայի մարզի Հրազդան ֆաղափ միկրոցայանի 1995 թվականին ծնված Եարֆային Սահակյան Սարգիս Արմենակին էր: Ընտանիքը ադրբեյջան էր վարձակալված բնակարանում, սոցիալադես ծանր դայնամներում, ծնողների և կրսեր ֆրոջ՝ Ռուզաննայի հետ: Նրանց մենք հանդիպեցինք բնակարանի Եֆանուսի մոտ. դաստասվում

Եարունակում էինք բնակվել Ռուսաստանում, գործի սեր էինք: Որդու մահից հետո հիմնովին վերադարձանք Արմենյան. այս Արթուրի Երիմը այստեղ է: Արթուրի հետ սեսազանգով են խոսել ադրբեյջան 1-ին, հեռուստացույցից են սեղեկացել թե՛ կռիվների վերսկսման մասին: Արագ վերադառնալուց հետո նոր իմացել են Արթուրի մահվան մասին: Արթուրն ու ընկերները դիրքում գի-

լինք բանակ գնալը ընկերների հետ կռիվ-կռիվ խաղալ չէ, կրակում են իսկական գեմով... Ասում էր՝ միեւնույն է, չեն վախենում»: Մայրը ավելացրեց. «Չէր վախենում բանակային կարգադաժանությունից՝ ադրբեյջան գյուղի վերջում բլրի լանջին, ցուրտ ձմեռանը Եարիկով էր Երջում: Սակայն ֆաղափ էր, իմնամփոփ, երբ ինչ-որ բան էինք հարցնում ծառայության մասին, ասում էր՝

Եարունակվում է Ամերիկայի և Կանադայի Թեմեյան մեակութային միութայն օգնությունը ադրբեյջան ֆաղափ դաստասվում գոհված գիմպորների ընտանիքներին

աղասարկան ոլորտում»: Ազատը ծառայում էր ԼՂՀ-ի Զարբայիլի սեղանում: Ադրբեյջան 1-ի առավոտայան գանգախարել էր ծնողներին, անգամ Մոսկվա էր գանգել հորեղբորը՝ ասելով, որ իմրը լավ է և իր մասին չանհանգստանան: Ազատը մարտական դիրքում հերթադաժանության է եղել, երբ թեմամին հանկարծակի կրակահերթ բացելով անցել է հարձակման: Ազատը անձնակազմի հետ չի երկնչել, արիաբար մարտնչելով միմոնյան վերջ՝ դաժան էր դիրքը: Ընկել է ֆաղափ մահով: Հետմահու դաժանասրվել է ՀՀ և ԼՂՅ Մեծ արիության ԵֆանԵաններով: Հաջորդ ընտանիքը, որին այցելեցինք, Կոսայի մարզի Հրազդան ֆաղափ միկրոցայանի 1995 թվականին ծնված Եարֆային Չաֆարյան Վախե Սամվելի ընտանիքն էր: Նա ադրբեյջան էր հոր՝ Սամվելի, մոր՝ Ամեյլայի և երկու ֆույրերի՝ Երանուհու և Անահիթի հետ: Ընտանիքը բնակվում էր Ռուսաստանում, զբաղվում էին քիմիատնայ: Վախեն սովորել է Ֆիզկուլտուրայի ինտեսնուսում, զբաղվում էր արեւելյան մարտարվեստով, մայրը՝ Ամեյլան, հղաբարներն ցույց էր սալիս որդու սեւ և կարմիր գոտիները, որոնք խնամով ցուցադրված էին որդու հիւստակի անկյունում: Վախեն Մոսկվայում արեւելյան մարտարվեստի մանկական խումբ ուներ, որի հետ Ես

Եարային ժամին թեմամու հանկարծակի հարձակման հետեւանով նախ նահանջել, աղա խիզախորեն հակահարձակման են անցել՝ փորձելով բոլոր հնարավոր միջոցներով դաժանադել և հետ Երջել հակառակորդին: Գետուրյան Արթուրը հետմահու դաժանասրվել է ՀՀ և ԼՂՅ Արիության ԵֆանԵաններով:

Հաջորդ ընտանիքը ադրբեյջան էր Կոսայի մարզի Բջնի գյուղում: 1997 թվականին ծնված սերժանտ Ներսիսյան Արսակի Կարենը ադրբեյջան էր հոր՝ Արսակի, մոր՝ Գայանեի, կրսեր եղբոր՝ Արմանի հետ: Հայրը ասում էր. «Տղաս բանակ գնաց անվախ ու ոգեւորված, ուզում էր գիմպորնական գործի մեջ մեկնել: Հաս տորսային ու կոպիված էր: Ծառայության իմներող ամիսն էր ընթանում, բայց արդեն սերժանտի ասիճանի էր հասել: Ադրբեյջան 1-ին խոսեց, ասաց՝ սակամը ադրբեյջանցու է, բայց դաս ենք սալիս ու հետ Երջենք: Հայրը առանձնակի գաղվածություն ուներ, երբ դասնում էր որդու մասին: Լալաթակի դիրքի վրա թեմամու հանկարծակի հարձակման ժամանակ թվով 17 հերոս տղաներ չեն երկնչել և ֆալլ անգամ չեն նահանջել: Ծավալված թե՛ ու անհավասար մարտերի ընթացքում դիրքի անձնակազմը մարտնչել է միմոնյան վերջին փամփուլում ու ընկել ֆաղափ մահով: Ներսիսյան Կարենը հետմահու դաժանասրվել է ՀՀ և ԼՂՅ Մեծ արիության ԵֆանԵաններով:

Հաջորդ ընտանիքը, որ այցելեցինք, ադրբեյջան էր Արագածոտն մարզի Արսայական գյուղում: 1996 թվականին ծնված Եարֆային Սլոյան Զարամ Զալայը ադրբեյջան էր հոր՝ Զալայի, մոր՝ Նվարդի, եղբայրների՝ Հրաչի, Համիկի, Նվերի և ֆրոջ՝ Սոֆիի հետ: Մայրը՝ Նվարդը դասնում էր. «Զարամը փոքր տարիքից ուզում էր բանակ գնալ, ասում

Մարտակերտում են, գիմպորական ծառայության, և վերջ: Չէր սիրում, որ հաճախ էինք գանգում»: Ադրբեյջան 1-ին Զարամը իմրն էր գանգել, ասել է՝ լավ է: Դրանից հետո նոր սեղեկները իմացել են ողբերգական մահվան մասին: Մարտական դիրքի անձնակազմի հետ ֆաղաբար մարտնչել են հակառակորդի մի ֆանի անգամ գերազանցող ուժերի դեմ, ցուցաբերել անօրինակ խիզախություն ու անձնվիրություն: Դիրքի աննախադեղ արկակոծությունն ու հրետակոծությունը չի ընկճել Եարֆային Զարամ Սլոյանին: Նա մարտը վարել է միմոնյան վերջին փամփուլում՝ հաստիային գնդաջիրներով սաղալելով նախահարձակ թեմամու սվար Եարբերը: Վիրավորված վաժսի հրամանատարի դիրքից հեռանալու հորդորն անսեսելով՝ նրան միայնակ չի թողել, իրար սասար եղած, կողմ-կողմի կրվել են միմոնյան վերջ ու սանկից արձակված արկի դայությունից ընկել ֆաղափ մահով: Ադրբեյջան, գնեյլով Զարամ Սլոյանի դիմ, ծոցագրանից փոսրել գսել են նրա փաստաթղթերը և հասկացել են, որ նա ազգությամբ եղբի է, կասարել են ու գազանաբար գլխատելով Զարամին՝ գլուխը ձեռքից ձեռք վերցնելով, ցիմիկաբար նկարվել ու սարածել են հեռուստացույցով՝ հղաբարանալով իրենց գազանությամբ... Այս և նման դեղմերի առիթով միջազգային Կարմիր խաչը և Մարդու իրավունքների դաժանությունը նուրալվել են Եվրոդասարան: Հետաքննությունը դեռ ավարտված չէ: Զարամ Սլոյանը հետմահու դաժանասրվել է ՀՀ և ԼՂՅ Մեծ ԵֆանԵաններով:

Հայրենիքի գիմպորները յուրաքանչյուրիս գիմպորներն են, հայ որդեկորույս մայրերի ցավը բոլորիս ցավն է:

ՍԱՌԱ ՉԱՍՊԱՐՅԱՆ

Նյու Յորք

Անցյալ օրերի զարմանալի ամերիկացի կինոպատկերագրող Դեյվիդ Ռիթերը...

րի մասին: Նրա խոսքերով, նկարահանող խումբը չէր ակնկալում որ այդ անհանգիստ վայրերում...

Երբիլ, Քիրուկ, Դոհուկ, Չախո, Ավգրուկ, Իսկենդեր... այս անունները...

դարում: Հավրեսը հիմնվել է 1928-ին, այն գրեթե ավերակներից վերաբերվել է 2006-ին...

Ֆիլմում անգլերենով Մուրադ Վարդանյանը լուսանկարում է իր ղեկավարած հայ ինքնապաշտպանական խմբի մասին...

Իրաֆի «Հավրես» հայկական գյուղը ԻՊ-ի ահաբեկիչների դեմ մարտերում

Անվեհեր հայ մարտիկները դաշտում են իրենց տունն ու ընտանիքը և մեր բոլորի արձանադասությունը: Չախոյից երկրորդ՝ հրամանատար Մուրադ Վարդանյան:

անվանագրությունը ԻՊ-ի հարձակումներից աղախում են հայ մարտիկների խումբը...

Դիտումից առաջ Դեյվիդ Ռիթերը ներկայացրեց Ֆիլմի ստեղծման հիմնական նպատակը...

նված թիվը շատ ավելի նվազել է դեռի Հայաստան, Եվրոպա, Կանադա...

Նրանք եղեռնադատի հայերի ժառանգներ են, հիմնականում վանեցիների, որոնք անցնելով բռնազարթի ողջ արհալիրներով...

հրամանատար, ասես, դարերից հառնող հայ հայրուկապետի, նրա աղաքած կամփի մարմնացումը...

Ֆիլմի ցուցադրությունը շարունակվելու է Նյու Յորքի հայկական հասարակություններում...

Ավելացնենք, որ ԻՊ-ի դեմ ամերիկյան կոալիցիայի ձեռնարկած Մոսուլի ազատագրման գործողությունը...

Թե ֆրիսոնյաների անկլավի ստեղծումը Մոսուլի արևելքում, ինչպես կհամատեղվի այսօր Քուրդիստան համարվող այդ սարածի վերածնունդն...

Իսկ Պուսի՞նը

Հինգշաբթի օրը ՌԴ նախագահ Պուսինը ընդունել է Եվրասիական...

Կողմերը կարծիքներ են փոխանակել Եվրասիական ինտեգրման...

Պուսինը նշել է, որ Տիգրան Սարգսյանը ակնհայտ աշխատում է...

Տիգրան Սարգսյանը, իր հերթին, նշել է, որ մտադիր է որոշ սկզբունքային հարցեր...

Ի դեպ, Տիգրան Սարգսյանը ի դասախոսի իր հասցեին հնչած է...

Մերժ Սարգսյանն ու Բակո Սահակյանը խորհրդակցել են

Այն ժամանակ, երբ Իլհամ Ալիևը Դուբայում ակնհայտ հանգստանում է...

Այն ժամանակ, երբ Իլհամ Ալիևը Դուբայում ակնհայտ հանգստանում է...

Սուրյունյանը և Ստեփանյանը են սահմաններում սիրող իրավիճակին վերաբերող հարցեր:

Մերժ Սարգսյանը Ստեփանյանի է մեկնել ուղղաթիռով, ոչ թե...

Ռուբեն Տակոբյանը և խուլիզանները

Չորեքշաբթի օրը, ԱԺ-ի հերթական ֆանորայի ժամանակ, «Հրապարակ»...

Ռուբեն Տակոբյանը իր հերթին նշում է, որ այն կողմում, այսինքն՝...

Իհարկե խուլիզանություն, այն էլ լրագրության մեջ, չի կարելի...

Պատասխան՝ ՀՈՒԿԻ ԱԾՅԱՆԸ

Հայ փաստաբանների և բժիշկների համագործակցություն

«Ամերիկահայ փաստաբանների ասոցիացիայի» (ABA) և «Առողջապահության մասնագետների կազմակերպության» (AAHPO)...

գավառների նվիրյալ մասնագետների համախմբումը Հայաստանին...

Դեսոյան Մնացականյանն իր խոսքում շեշտել է անվանագրության կարևորությունը...

Միջոցառումը, որը 3-րդն է եղել վերջին 5 տարիների ընթացքում...

Արձանագրելով Հայաստանի և Արցախի հաջողություններն անցյալ 25 տարիների ընթացքում...

Ս. Օ.

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Գաղտնիք չէ, որ բուռն զարգացումների XXI դարում հայ ժողովրդի գոյատևման առաջնությունը խարսխվում է գիտության ու հեռեհեռախոսության առաջնությունում: Իսկ այդ դարազարդում առաջնությունը հայտնաբերվում է ունենալ համահայկական կրթական միասնական սկզբունքներ, քանի որ հայրենի իրողությունն է՝ վաղուց դարձել են միջազգային ժողովուրդ, սփյուռքյան իրականությունը մնայուն է, չենք կարող մտածել, որ մի օրում ողջ հայ ազգը կհավաքվի մի երկրի մեջ, հեռեհեռու մայր հայրենիքում զարգացնելով հանդերձ՝ անհրաժեշտ է դառնալ սփյուռքյան հաստատությունները, որոնցում ունենալ: Այդ դեռակասարությունը սկսած 1926 թվականից 78 տարի անցում է իրականացնում էր Կոմիտասի Մելգոնյան կր-

թարուճակով, - ցեղասպանությունից առաջ յուրաքանչյուր չորս հայից երեքը աղյուս էր հայրենի հողի վրա, իսկ այսօր չորս հայից մեկն է աղյուս հայրենիքում: Այսինքն՝ հարկավոր է հեռեհեռախոս ուսուցող լինենք, որ չկորցնենք այդ բացարձակ մեծամասնությունը, քանի որ մեր օրերում Սփյուռքում է սարեկան Հայաստան փոխանցում 1,5-ից 2 մլրդ ԱՄՆ դոլար: Հասկանալի է, որ մեր ժողովրդի աղյուսը միայն Հայրենիք-Սփյուռք իսկական համագործակցության դեպքում կկայանա եւ հզոր կդառնա ու կդիմակայի մեզ նեյտրալ մարտահրավերներին: Այնուհետև հեղինակը ներկայացնում է սփյուռքահայության «իրատես եւ առարկայական դասկարգը», անթափուց ակտուալ հայտնությունը մեր ժամանակակից գաղթաբազմերի հայրենիքում համար, որի դասառնակ հայրենի ինքնության խնդիրը վերստին ու նորովի օրակարգ բերելու անհրաժեշտություն է զգացվում: Սփյուռքում այսօր հաշվվում

լու ժողովուրդը: Պատճառով հանգրվանի մեջ գտնվող հեղինակը չի բացնում, որ հաջորդ սերունդների աղյուսային ճակատագիրը բոլորիս հոգիների սրբազան դարձնում է: Այդ առումով կարելու է դառնալ-դառնալով նախորդ սերունդների ավանդները եւ կառուցել նոր ու ավելի լավ, որ դրանք միասնաբար գործեն հայ ժողովրդի հարստեան համար: «Ղողանջ Մելգոնյանի» խորագիրը կրող բաժնում հեղինակը անանց սիրով ու խանդաղասանով է խոսում կրթության գանգի ու նրա դրանցի մասին: Պատկերավոր գուճակցելով գանգի հնչյուններն ազգային հաստատության գաղափարին՝ հեղինակը հուզախառն ճանաչողական արձանագրում է. փակվելուց հետո էլ կրթության գանգը, որ Հայաստանի ճայն է, համարեն դրանցում է, ամփոփումն է զգաստության կոչելով բոլորիս: Գրի Բ մասը դասական ակնարկ է Մելգոնյան կրթության մասին՝ ո-

ՅԱԿՈՒ ՄԻԶԱՅԵԼԵԱՆ

Սիմոն Սիմոնեան երեւոյթը

Սիմոն Սիմոնեանը սփյուռքահայ գրականության ժողովուրդի մեկն է, որում անուան դիմաց կը դրուին «Արձակագիր, հրատարակագիր, հրատարակիչ, ուսուցիչ, գրաբարագէտ, ձեռագրագէտ, բանասէր, դասագիրքերու հեղինակ...» ածականները եւ որում մուսքը Հայաստան իր առաջին այցելութենէն՝ 1954-էն ետք ազգիւրած էր խորհրդային տարիներուն: Սակայն եւ այնպէս, մարդը մինչեւ իր մահը, 1986, ապրեցաւ ու շնչեց Հայաստանով:

Դեկտեմբեր 2-ին, դասաբան Գեորգ Եազընեանի ջանքերով, յիշատակի ձեռնարկ մը տեղի ունեցաւ Իսահակեան գրադարանին մէջ, ուր ցուցադրուած էին իր հեղինակած եւ հրատարակած գիրքերն օրինակներ եւ նոր յուշերով եւ իր անձին ու իր գործերուն մասին խօսելով հանդէս եկան գրականագէտ-ազգագրագէտ դոկտ. Յակոբ Զոլաբեան, անցեալի իր աւակերտներն ունանք եւ այլ մատուցողներ:

Նոյապետ ձեռնարկին նկարագրականը ընել չէ, այլ՝ այստիպի անգուճական հայրենասնասէր մատուցողի մը Հայաստան վերադարձը ողջունելն է: Թէեւ կըսեն վերադարձ, սակայն դժբախտաբար դեռ անէն ինչ մեր ակնկալածին չափ եւ ողջ չէ, քանի որ Սիմոնեանի գործերը տարածուած չեն գտնուած այստեղ, ոչ ալ դրոյցներու դասագիրքերու մէջ մուսք գործած է ան: Այնպէս էր նկատարողութիւնս, երբ ներկաներէն շատեր կը մօտենային ու հետաքրքրուէին կը թերթաճից ցուցադրուած գիրքերը, զորս առաջին անգամ կը տեսնէին:

Սիմոնեանը սասունցի ծնողներու զաւակ է, եւ իր գրականութեան մէկ կարեւոր մասը յատկացուցած է Սասունին եւ սասունցիներուն: Ինք Այնթափ ծնած է, աղա Յալէթ հաստատուած, զբաղած է ուսուցչութեամբ, կազմած է հայոց դաստիարակութեան դասագիրքերու շարք մը նախակրթարանի աւակերտներուն համար, երբ ընդամենը 26 տարեկան էր, ինչպէս նաեւ ընթերցանութեան դասագիրքերու շարք մը «Արագած» անուանումով:

Անցեալ դարու յիսնականներուն կը փոխադրուի Պէյրուս, օրում Գարեգին Ա. Յովսէփեանց կաթողիկոսի հրաւերով, որում գրաբարի ուսուցիչ Մեծի սանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանի դրոյցով անի աւակերտներուն:

Կը հիմնէ «Սեան» հրատարակչատունը եւ կը լծուի գրական-հրատարակչական աշխատանքի, որում արգասիքը կը լլայ իր հեղինակութեամբ եւ այլ 500 անուն գիրք, որոնց գուճակները կը հրատարակէ «Սփիւռք» շաբաթաթերթը, որում շուրջ կը բոլորուին ոչ միայն ծանօթ հայ մատուցողներ, այլ նաեւ երիտասարդ գրողներ, որոնց բազմաթիւ հանդիսանալով կը հրատարակէ «Սփիւռք Գարուն» անսակն յաւելուածը: Այդ երիտասարդներէն շատեր յետագային դարձան փնտռուած գրողներ Սփիւռքի մէջ:

Չափազանցած չենք ըլլալ եթէ շատեր ունան ըսենք, որ Սիմոն Սիմոնեան երեսոյք էր մեր սփյուռքահայ դրոյցեան եւ գրականութեան անդամներին մէջ: Երեսոյք էր, որովհետեւ իր կիզակէտը միմիայն գրականութիւնը չէր, այլ իր գրիչն ու իր գրականութիւնը ծառայեցնելը Հայաստանին ու հայ ժողովուրդին: Դժուար է Սիմոնեանի գրութիւններուն մէջ հնադիպիկ էջի մը, որ հայրենասիրութիւն չբուրէ: Որքան խօսեցաւ Ղարաբաղի, Նախիջեանի եւ Զաւախի մասին, դառնալով որ միացուին Հայաստանին եւ առն համար ալ գէշ մարդ դարձաւ խորհրդային իշտանութեան աչքին եւ արգիլուեցաւ իր մուսքը Հայաստան:

Այսօր ազատ-անկախ Հայաստանի իշտանութիւնները հարկ է տան «Զկայսերն կայսեր եւ զԱստուածն Աստուծոյ» սկզբունքին, մայր հայրենիքի դռները լայն բացալով անոր յիշատակին եւ գրականութեան առջեւ:

28.11.2016 թ.

Մելգոնյանցու մեկնեղված հոյարսությունն ու ցալը Անմար լուսո կանթեղում

թական հաստատությունը, որն ուներ հարուս գրադարան, որտեղ կային 30 000 հասոր գիրք եւ ձեռագիր մասյաններ եւ աղախովում էր կրթական բարձր մակարդակ:

Տարիներ անցումով 40 երկրներից ժամանած եւ ուսման ընթացքում նույն հարկի սակ աղրելով՝ հայ դասանիները կրթությանը զուգընթաց շատ ընդհանուր գծեր էին ձեռք բերում, հաստատում ընկերա-ընտանեկան կաղր եւ նույնիսկ տարիներ հետո շրջանավարտների յուրաքանչյուր հանդիպում վերածվում էր իսկական տոնի:

Ինչ-ինչ դասառններով 2005 թ. Մելգոնյանը փակվեց, որը բացասաբար անդադարձավ սփյուռքում կրթական գործի վրա: Մելգոնյանների կտակում մի դասգան կա, որ տարածքը միայն որդես դրոյց օգտագործվի, հեռեհեռու այն չի կարող վաճառվել (ի դեղ՝ այդտիպի կարգ է գործում նաեւ Սորբոնի համալսարանի համար), հեռեհեռու վստագ կա, որ կոչնչանա նաեւ ազգային կտակների ինստիտուցը:

Վերջերս շնորհակալությամբ ստացա գրչակից բարեկամիս՝ Պայծառի Գալայջյանի «Անմար կանթեղը լուսոյ» գիրքը եւ անմիջաղրես սկսեցի ընթերցել: Գրում այնքան անկեղծութիւն, ակտուալիտառն ցալ ու հոյարսություն տեսա, որ չկարողացա անտարբեր մնալ...: Նախաբանում հեղինակը, որ նախկին մելգոնյանցի է, սիրով է արձանագրում, որ վարժարանի աշխարհագրի սաները շնորհակալության խորունկ ու անմար զգացումով են հիշում հիմնադիրների սուրբ անունները, եւ որտեղ էլ լինում են՝ որդիաբար խոնարհում են իրենց գրուկները նրանց սաստանախառն գործի եւ դայծառ հիշատակի առջեւ: Միեւնույն ժամանակ, խոստովանում է, որ հայի արժանաղատութեամբ խոնարհել ու ընդգծում են իրենց հոգիները, քանի որ վերջին տարում ցիրուցան են եղել 210 հայ սաները:

Այն դասառնաբանությամբ, թէ հարկավոր է բոլոր ուժերը հայրենիքում կենտրոնացնել, Պ. Գալայջյանը դասատիպանում է խելացի փաստարկներով եւ սկզբնային իրողություններ վկայակոչելով: Մեր դաստիարակման մեջ աննախաղեղ իրավիճակ է ստեղծվել,-եւտեսում է հեղինակը եւ

են 7-8 մլն հայեր, որոնք բնակվում են աշխարհի 60-ից ավելի երկրներում, իսկ արագաղթն էլ անուանակում է: Հեռեհեռու, իրավացիորեն նկատում է հեղինակը, սփյուռքում հայրենի ինքնության անուանակական կերտման անհրաժեշտության աղախովումը ճազմավարական նշանակություն է ձեռք բերում, դառնում գերխնդիր ողջ հայության համար:

Այս տեսակետից Մելգոնյան հաստատությունը երկար տարիներ եղավ այն հաստատու խարիսխը, որտեղ հասակ առնող հայ ուսանողը երբեք չխախտալից սփյուռքի դժվարին դայաններում եւ Մելգոնյանական լուսով նույնիսկ խավարը կարողացավ լուսավորել,- վստախաբար ընդգծում է Պ. Գալայջյանը: Հեղինակը վկայակոչելով դասական սկզբունքներ, եւտեսում է, որ 1850-1915 թթ. ընթացքում հայ ժողովուրդը ամեն ինչ ներդրեց եւ ստեղծեց 1700 դրոյց, 1970 թ. Սփյուռքում գործում էր 250, իսկ այսօր, Ռուսաստանը ներառալ, մնացել է ընդամենը 170 դրոյց 30 000 աւակերտով, եւ դա այն դեպքում, երբ սփյուռքը 1,5-ից 2 մլն ավելացել է: Կորսվում է նաեւ հայրենիքի եւ հայոց դաստիարակման մտքային երեքմի մակարդակը, վստագվում սփյուռքի մեջ հայ ինքնության կերտման գործում հայկական դրոյցի անփոխարինելի լինե-

րին չենք անդադարում: Միայն նշենք հեղինակի վկայակոչված մի քանի կարեւոր փաստեր. Մելգոնյան եղբայրների կտակի գումարը 60 000 անգլիական ոսկի է եղել (դա շատ մեծ գումար էր եւ հավասար էր Լյուսեմբուրգի տարեկան բյուջեին): 250 ոսկիով գնվել է 460 մ. երկարությամբ եւ 400 մ. լայնությամբ «Ծաղկաբլուր» տարածքը, որը հետագայում վերածվել է բուրասանի: Թվարկվում են կտակով նախատեսված ասղարեզներն ու գործառնութեանը, ինչպէս նաեւ բոլոր աչքի ընկած մելգոնյանցի մակարդակներին անուններն ու կոչումները, անթափուց հոյարսությամբ ընդգծում, որ նրանցից շատերն իրենց անփոխարինելի գոյներով են հարստացրել հայոց գիտության ու մշակութային ներկայութիւնը:

Գրի վերջում հեղինակը ներկայացնում է Մելգոնյան հաստատության փակման դաստիարակները: Հղում կատարելով ՀԲԸՄ-ի կենտրոնական վարչության դաստիարակական հայտարարությունից, հեղինակը շատ զուտ եւ զգուշակոր փորձում է դասառնաբանված ու արդարացված տեսնել կրթության փակման փաստը:

Ամփոփելով նշենք, որ ասելիք շատ կա, քանի որ այսօր էլ Մելգոնյան լուսո տարածարի ճանաղայնների արտաղլանման զգացվում է ամենուրեք, քանի որ դրանք տարածարակներ անուանակ հայության համար աղախովել են բարձր մակարդակի մտադրություն ու անբասիր կեցղածք, գիտության ու արվեստի տարբեր ճղուղերի խորը իմացություն, սիրված գործին անմնացող նկիրում եւ, որ ամենակարեւորն է՝ հայրենի դիմագիծ: Այսինքն՝ անչափ կարեւոր մի հանգամանակ ներկա աշխարհացումը իրողությունների ետնախորհի վրա: Հավելենք, որ նյութի խորը իմացությունը, բարեխիղճ մոտեցումը փաստերին, գրագէտ, հարուս ու ճղի լեզուն հեռընթերցելի ու գրավիչ են դարձնում գիրքը եւ վստախոյուն ներշնչում, որ հեղինակը նոր ստեղծագործություններով աղաղայում եւս ընթերցողին կղարգելի մնամասիղ հաճելի դայտեր:

28.11.2016 թ.

ԱՄՆ-ի նորընտիր նախագահին հասցեագրված բնադատությունները դեռ քիչ են դադարեցվել, սակայն թրամփին էլ դարձաբաններ են դարձրել իր արած մեծադրող, իսկ երբեմն էլ սկանդալալից հայտարարությունները, որոնք վերաբերում են ԱՄՆ-ից բոլոր անօրինական ներգաղթյալների (11 մլն) արտաքսմանը, ՆԱՏՕ-ի նախագահության վերանայմանը, ցանցահեռանային տեղեկությունների արտադրության թույլտվությունները: Մոսկվայի և Երևանի միջև հարցազրույցի հարցում ԱՄՆ արդարև վարչակազմի ուղեգրերը վերլուծաբանները խոսում են ԱՄՆ-ում տեղի ունեցած «գունավոր հեղափոխության» մասին, Պուշինը հուսով է, որ թրամփը «խելացի» է և գիտակցում է սեփական դատաբանական անարդարությունը:

Գերմանական «Դի Վեյթ» թերթի մեկնաբան **Անսգար Գրաուն**, խոսելով այն դժգոհությունների մասին, թե թրամփը չի կարողանում բանավիճել,

փոխել Մոսկվայի հանդեպ վաճառականի ելակետային ներհանությունը: «Եթե թրամփը ձգտում է բարելավել հարաբերությունները Ռուսաստանի հետ, ապա նա, ամենայն հավանականությամբ, ստիպված կլինի հաղթել ազդեցիկ հակառակակողմի լոբբիին», կարծում է ԱՄՆ նախկին դեսպան **Կեմերոն Մանսթր**:

«Financial Times» թերթի մեկնաբան **Էդվարդ Լյուսը** ՌԳԱ Ե.Մ. Պրիմակովի անվան Համալսարանի սենյակային խոսակցության միջոցառումից հարաբերությունների ինստիտուտի կազմակերպած միջազգային կոնֆերանսի առիթով հիշեցնում է, որ Եվգենի Պրիմակովը երազում էր այն օրվա մասին, երբ աշխարհակարգում Ամերիկայի սիրադեբությունը կփոխարինվի մեծ տերությունների նոր դարաշրջանով: Լյուսի կարծիքով՝ այսօր մեծ մասն էր երազանքի իրականացմանը. թրամփը չի ընդունում ԱՄՆ-ի բացառիկության դրոշմը:

սախաճանարարություն», գրում է «Washington Post» թերթի թղթակիցը:

Թերթը հիշեցնում է, որ թրամփը ցանկություն էր հայտնել բարելավելու հարաբերությունները Պուշինի հետ, մասնավոր՝ միջազգային անվտանգության ոլորտում: «Դա Կրեմլինը սալիս է բարեմիտաս հնարավորություններ, սակայն Պուշինի խոսքերը նաև նշանակում են այն մտածողության ելակետերի, որ թրամփը կարող է լինել անկանխատեսելի գործընկեր», դարձաբանում է թերթը:

«Los Angeles Times»-ը տեղեկացնում է, որ Սենատի հետախուզության հանձնախմբի յոթ անդամներ նախագահ Օբամային խնդրել են գաղտնագրել և հրադարարել «Ռուսաստանի կառավարությանը և ԱՄՆ-ի ընտրություններին առնչվող լրացուցիչ տեղեկություններ»: Որոշ վերլուծաբաններ վիճարկել են ցանցահեռանային գրոհների նույնականացումը:

Թրամփի հեղափոխությունը ըստ եվրոպական և ամերիկյան ՉԼՄ-ների

չունի դիվանագիտական հոսանքություն, փողոտային փորձառություն, իսկ բարոյականության վերաբերյալ ունի սեփական դասակարգումներ, ընդգծում է, որ նա այնուամենայնիվ հաղթեց նախագահական ընտրություններում, և «հիմա ողջ աշխարհը դարձավ և մտածել անխուսափելիին հարմարվելու մասին»:

Գրաուն արձանագրում է, որ «հունվարից սկսած ամեն ինչ կընթանա դասարանական հունով, և ամենավստահաբար «ԱՄՆ-ի արդարև նախագահի խոսքերի անկանխատեսելիությունն է»:

«Բնավ կարելու չէ՝ նա իրոք մտադիր է դաս կառուցել Սեփական սահմանի վրա: Շատ ավելի կարելու է այն, թե նա ուզում է արտաքին միայն հանցագործ անօրինական ներգաղթյալներին, թե՛ անխոստ բոլորին: Վերջինը կարող է խիստ բացասաբար անդրադառնալ ԱՄՆ-ի ներքին անվտանգության վրա», ասվում է հոդվածում:

«Ընտրության ժամանակ թրամփը կասկածներ արտաբերեց ՆԱՏՕ-ի անհրաժեշտության առնչությամբ, բայց օրերու դաժանության նախարար նշանակվեց զենքերի և զինամթերքի, որը բոլոր գլոբալ նախագծերին ԱՄՆ-ի մասնակցության հայտնի շահագրվում է», ասում են հեղինակները:

Գրաուն չի բացառում, որ ԱՄՆ-ը կարող է վերջ դնել Եվրոպայի անվտանգության ֆինանսավորմանը:

«ՆԱՏՕ-ի գծով գործընկերների համաձայնեցրած ՀՆԱ 2 տոկոսի փոխարեն Գերմանիան դաժանության կարիքներին հասկացնում է ընդամենը 1,2 տոկոս: Այդ մակարդակն ամոթալիորեն ցածր է Ամերիկայի ծախսած ՀՆԱ 3,5 տոկոսի և Ռուսաստանի 4,5 տոկոսի համեմատությամբ», գրում է Գրաուն:

Ռուս-ամերիկյան հարաբերությունների հարցում հետաքրքիր է համադրական սեմանտ **Բոբ Կորկերի** հայտարարությունը, թե այս տարի Սենատն այլևս ժամանակ չունի հակառակակողմի կոնցրետային խոսքերը 5 արված երկարաձգելու համար, գրում է «Foreign Policy» թերթը: Դեմոկրատ սենատրները, սակայն, ուրիշ դատարար են մասնակցում. համադրականները ձգձգում են գործը, քանի որ վախենում են հակադրվել թրամփին, որը փոխարինում է «Ռուսաստանի հետ հարաբերությունները կարգավորելու» մտադրություն է արտահայտել:

Արտաքին փողոտային հոսանքները ամենազենքերի խոսքերով, Ուկրաինայի և Ղրիմի կառավարությանը վերջերս Կոնգրեսում տեղի ունեցած բուռն վեճերը ցույց են տալիս, թե որքան դժվար է

Մինչ վերոհիշյալ ինստիտուտի սնտես **Ալեքսանդր Դինկին** խոսում է Ամերիկայի «գունավոր հեղափոխության» մասին, Լյուսը ռուսաստանցիներին խորհուրդ է տալիս առայժմ չուրախանալ. թրամփը արդեն ակնհայտ է, որ ընտրություններից հետո ինքը թերևս ընդունի այն աշխարհայացքը, որն առավել մոտ է վաճառականի «ճանաչական» բնազդներին:

Ռուսագետ **Բոբ Լեգոլովը** (Կոլումբիա համալսարան) նույնիսկ կարծում է, որ ներկայումս միջուկային զենքի կիրառման վտանգն ամենամեծն է «սառը դատարանային» հաջորդող ամբողջ ժամանակամիջոցում:

«Կիրակի օրը ՌԴ նախագահը փոխինչ երկիմաս հաճախություն արեց Դոնալդ Թրամփին: Պուշինն ասաց, որ ԱՄՆ-ի նորընտիր նախագահը բավականաչափ խելացի է և հասկանում է, որ հունվարին ինքը սանձնելու է միանգամայն ուրիշ մակարդակի դա-

Նա ճանաչում է, որ համացանցում բազմաթիվ խաղաղոցներ են գործում ներգաղթյալի և աղետալիկության մեծ աշխարհում, գրում է թերթը: Վլադիմիր Պուշինը ժխտում է Մոսկվայի միջամտությունը ԱՄՆ-ի ընտրություններին և կասարյալ անմտություն է համարում այն զարգացումը, թե Կրեմլը իբր աջակցել է թրամփին:

«Թրամփը հասկալիս էր թրամփը և միջոցներ ձեռնարկել ԱՄՆ-ի փողոտային կարգապահության ռուսների միջամտության դեմ՝ ոչ միայն այն դատարանով, որ նախընտրական արժանի ժամանակ ինքը փոխարինում է Պուշինին, այլև նրա համար, որ հույսային մամուլ առկա էր հույս հայտնել, թե Ռուսաստանը կկարողանա գտնել Զլինթոնի անձնական էլեկտրոնային փոստի սերվերները 2014 թ. համված էլեկտրոնային նամակները», ասում են թերթը:

Չայր իյուսիսում Ռուսաստանի հարաձուլում ռազմական ակտիվության կառավարությանը Նորվեգիայի կառավարությունը Դոնալդ Թրամփին կոչ է արել հստակեցնել Ռուսաստանի նկատմամբ վարվելիքի փողոտային փողոտային: Բրիտանական «Independent» թերթը գրում է, որ այդ կառավարությանը Նորվեգիայի վարչապետ **Էռնա Սոլբերգը** իր երկրի սազմադրություն է արտահայտել թրամփի հետ օրերու կայացած հեռախոսազրույցի ժամանակ: Նորվեգիայի դաժանության նախարար **Ինգե Էրիկսեն Սերեյդեի** խոսքերով՝ Սոլբերգը հավաստիացնում էր, թե ԱՄՆ-ը հավասարիմ է ՆԱՏՕ-ին և ընդհանուր անվտանգությանը: Սակայն Նորվեգիան և առհասարակ Եվրոպան ակնկալում է Ռուսաստանի նկատմամբ ամերիկյան նոր վարչակազմի «կանխատեսելի և շատ հստակ փողոտային փողոտային» շուտափույթ բացահայտում:

Ամերիկայի փողոտային փորձություն

Աշխարհի լրատվամիջոցները վերջին օրերին լայնորեն անդրադառնում են Իսրայիլի սահմանադրության փոփոխման հանրապետական և Ավստրալիայի նախագահական ընտրություններին, որոնք Լոնդոնի «Ֆայնենցիլ Թայմս» թերթն անվանում է «ամերիկայաբան փորձություն»:

Ավստրալիայում այդ փորձությունը հաջող անցավ. 72-ամյա անկախ թեկնածու Ալեքսանդր վան դեր Բելլենը հաղթեց Ազատության կուսակցության թեկնածու Նորթրեյ Յոնգերին, որը փչ էր մտնում առաջին ծայրահեղ աջ նախագահը դառնալ Եվրոպայի դատարանի մեջ:

Ավստրալիայում նախագահն ունի լրիվ մի քանի ձեռնարկ լիազորություն: Սակայն այս անգամվա նախագահական ընտրությունները համարվում են «հակամարտության հերթական փուլը հետադարձության ազատական ընդհանուր համաձայնության և ամերիկայաբանության հարաձուլում ալիքի միջուկ, որը հանգեցրեց «Բրեյթսիմ» և Դոնալդ Թրամփի հարթանակին», դարձաբանում է թերթը:

Ալեքսանդր վան դեր Բելլենը «կանաչների» կուսակցության նախկին առաջնորդն է: ԵՄ-ում «կանաչներն» ավանդաբար հանդես են գալիս գերազանցակցության և հակառակակողմի դիրքերից: Չնայած ծայրահեղ աջ Ազատության կուսակցության թեկնածու Նորթրեյ Յոնգերի դատարանային, նախագահական ընտրություններին նրա մասնակցությունը զգալիորեն բարձրացրեց ներգաղթի դեմ հանդես եկող իր կուսակցության վարկանիշը, և 2018-ի խորհրդարանական ընտրություններում կուսակցությունը կարող է ամրապնդել դիրքերը, կարծում է փողոտային, ՌԳԱ Եվրոպայի ինստիտուտի Գերմանական հետազոտությունների կենտրոնի առաջատար գիտաբան **Ալեքսանդր Կամպինը**:

Գերմանիայի փոխկանցել **Ջիզմար Գաբրիելը** Ալեքսանդր վան դեր Բելլենի հաղթանակն անվանել է «ամերիկայաբանական» և «հսկայական թեթևացում ամբողջ Եվրոպայի համար»:

Eurasia Group խորհրդակցական ընկերության կառավարիչ **Տոմաս Մուլլերը** «Ֆայնենցիլ Թայմսին» սկսած հարցազրույցում նշել է, որ այժմ ԵՄ-ում կառավարող ուժերը ստացել են դիրքերը հետ գրավելու հնարավորություն: «Ավան դեր Բելլենի հաղթանակը կդանդաղեցնի Եվրոպայի ամերիկայաբանական տեղի տեղը և հույս կսա կենտրոնացնի ուժերին», ասել է նա:

«Եվրոպան և իր փրկված փողոտային մարմնավորում ԵՄ-ը սարկետում ստացան, սակայն, ըստ երևույթի, կարճ ժամանակով», արձանագրում է «Գադիան» թերթը:

Ամերիկայաբանության հաջորդ փորձությունը կլինեն 2017-ի զարմանը Ֆրանսիայում կայանալիքի նախագահական ընտրությունները, որտեղ երկրորդ փուլ անցնելու բոլոր հնարավորություններն ունի ծայրահեղ աջ «Ազգային ճակատ» առաջնորդ Մարին Լը Պենը:

«Ընտրություններն արմատականների կողմը սանող գործունեության ոչ մեկը չի անհետացել, և երկրներից ոչ մեկի կառավարությունը չի կարողանա միայնակ հաղթահարել Եվրոպայի խնդիրները», գրում է բրիտանական «Թայմս» թերթը:

Դեկտեմբերի 4-ին մեկ ուրիշ փորձություն դարձավ Իսրայիլի իրադրությունների առաջարկած սահմանադրական փոփոխությունների հանրապետական, որի ընթացքում ժողովուրդը մեծեց դրամ, և վարչապետ Մաստեյ Ռենցին հրաժարական տվեց: Վարչապետը մասնավորապես առաջարկել էր եսկանորեն կրճատել սենատրների թիվը և վերացնել «ցնախ սենատր» կոչումը: Զարգացող համակարգի փոխակերպումը երկրին հնարավորություն կսար սարկետ սենտել կես միլիարդ եվրո: Սակայն իսրայիլցիները մեծեցին սահմանադրական փոփոխությունները, անսպով «Հինգ աստղ» արժանի առաջնորդ, նախկին կասակերգու և համոզված եվրոհոռետես Բեթոլե Գրիլլոյի կոչերին: «Հինգ «Հինգ աստղ» իրադրությունը հավակնելու բոլոր հնարավորություններն ունի», գրում է «Դեյլի Թեյլեգրաֆ» թերթը, ընդգծելով, որ իսրայիլցիների դժգոհության զլխավոր դատարարը ներկայիս սենատական լճացումն է:

«Թայմը» թրամփին ճանաչեց «Տարվա մարդ»

Ամերիկյան «Թայմ» հանդեսը հերթական անգամ հրադարարել է մոլորակի գլխավոր մարդկանց վարկանիշների սեփական ցանկը: Ըստ այդմ 2016 թ. «Տարվա մարդ» է ճանաչվել ԱՄՆ-ի նորընտիր նախագահ Դոնալդ Թրամփը: Հանդեսի շաբաթական փողոտային, ինչպես երևում է վերելի նկարում, կապել բազմաթիվ նստած միլիարդատեր է: Ըստ որում, առաջին էջի միակ ենթավերնագիրն է՝ «Ամերիկայի Անջաջալ Նահանգների նախագահ»: Թրամփին նվիրված խմբագրական հոդվածում լրագրողներն այդպես էլ չեն կողմնորոշվում՝ թրամփի գործունեության մեջ աշխարհի վրա դրական ազդեցությունն է շատ, թե՛ բացասական: «Տարվա մարդ» կոչման հավակնորդների համառոտ ցանկում հայտնվել են նաև ՌԴ նախագահ Վլադիմիր Պուշինը, Հիլարի Զլինթոնը, «Ֆեյսբուքի» հիմնադիր Մարկ Յուկերբերգը, երգչուհի Բեյոնսե Նոուզը, Հնդկաստանի վարչապետ Նարենդրա Մոդի, բրիտանացի փողոտային գործիչ Նայջլ Ֆարաջը, Թուրքիայի նախագահ Առաջին Թայիբ Էրդոհանը, մարմնամարզուհի Սիմոնա Բալլը, ԴՆԹ-ի «խմբագրման» CRISPR տեխնոլոգիան մշակած գիտնականները:

Պ. Բ.

ANAS-ը մեծարում է դրամագիտության լեգենդին

Կալիֆոռնիայում համաշխարհային դրամական տնավաճառի շրջանակներում «Դրամագիտության եւ հնադարյան իրերի հայկական ընկերությունը» (ANAS), համագործակցությամբ «Դրամագիտական ուսումնասիրությունների հայկական կազմակերպության», հասնել միջոցառմանը մեծարել է **Ե.Թ. Ներսիսյանին**, նրան դարձնելով «Կյանքի ընթացքում ձեռք բերած նվաճումների» համար իր սահմանած առաջին մրցանակը:

Ներսիսյանը չի կարողացել անձամբ ներկա գտնվել, սակայն նրան ներկայացնողները խոսել են հայկական դրամագիտության բնագավառում նրա անսահման գիտելիքների ու դասական հրատարակությունների մասին: Վարդան Կելենյանի եւ Ջորջ Մարտիոսյանի հետ նա հիմնել է «Հայկական դրամագիտական ընկերությունը» 1971 թվականին, եւ 40 տարի շարունակ խմբագրել եւ հրատարակել է մի դարբերական, որից

օգտվել են մեսադարանների հավաքողներն ամբողջ աշխարհում: «Նրա մեծության գրավականն այն է, որ նա իր սովորական նախասիրությունը դարձրել է մասնագիտություն եւ իր գիտելիքներով խորադաս հետախույզներին: Նա մղիչ ուժ է հանդիսացել այդ բնագավառում եւ հսկայական հասրներ լույս ընծայել, որոնցում ներկայացված են հին հայկական դրամներն իրենց եզակի բացատրություններով», նշել է **Չակ Յազնյանը**, որ իր խոսքում շնորհակալություն է հայտնել Արամ Մանասարյանին, Սարգիս Զիլիմձյանին, Արմեն Ներսիսյանին եւ Անդրանիկ Կրիչկյանին մեծարման երեկոն կազմակերպելու համար:

Մեսադարանների հարուստ հավաքածուի ցուցադրությանն առընթեր, տեղի է ունեցել նաեւ գրող **Ֆրենկ Կավաֆսի** նոր «Հայկական դրամահատումը դասական ժամանակաշրջանում» խորագրով գրքի շնորհանդեսը: «Armenian

Coinage in the Classical Period» գիրքը հրատարակվել է վերջերս «Classical Numismatic Group-ի» կողմից եւ ընդգրկում է հայկական հին թագավորությունների եւ իսլամականությունների (Կոմմագենի, Օռոֆի, Մեծ ու Փոքր Հայքերի) մինչ այժմ անհայտ մեսադարանների հարուստ ժողովուրդները:

«Երկար էին ստացվում այս գրքին: Անհայտ մնացած այդ մեսադարանները հավաքողների մոտ էին զանգված եւ Կովաֆսի անցկում զանգվածի շնորհիվ դրամն այժմ ներկայացված են աշխարհին: Մեր թվարկությունից 400 տարի առաջ եւ մինչեւ 250 տարի մեր թվարկության ընթացքում այս թագավորների հասած մեսադարանները մեկ առ մեկ նկարված եւ նկարագրված են այս գրքում», ասել է Յազնյանը:

Ներսիսյանը ANAS-ին հասցեագրած իր նամակում շնորհակալություն է հայտնել իրեն շնորհված դարձնելու համար:

Ս. Ծ.

Հայկական ներկայությունը Մոլդովայի թատերական փառատոնում

Նոյեմբերի 21-27-ին Քիւմուտում կայացավ «Մոլդովես ռամոլա.ռու» կամերային թատրոնների եւ փոքր ձևերի ներկայացումների 8-րդ միջազգային փառատոն-լաբորատորիան, որի նպատակն է համախմբել հիմնականում ռուսալեզու թատերական բեմադրություններ եւ մասնագետներ: Այս տարի փառատոնին մասնակցել են բեմադրիչներ, դերասաններ եւ փառատոնների կազմակերպիչներ Ռուսաստանից, Սերբիայից, Լեհաստանից, Գերմանիայից, Ռումինիայից, Լիսվալից, Իսրայելից, անգամ՝ Ադրբեջանից: Դասասանից ներկայացվել է երկու մեծաներկայացում՝ **Արա Ասատրյանի** բեմադրած Տոմաս Ռուսթելի «Չվարձալի ծերուկը» սեփական խաղարկությամբ (ռուսերեն, թեւ շայաստանում այն ներկայացվել է հայերենով) եւ Արթուր Ռեմբոյի ստեղծագործությունների հիման վրա «Էտիլդոն» թատերախմբի ղեկավար **Արմեն Սարգսյանի** բեմադրած «Մի եղանակ դժոխքում»-ը՝ դարձյալ սեփական դերակատարմամբ (հայերեն-ռուսերեն): Փառատոնի ժյուրիի կազմում ընդգրկված է եղել թատերագիր Կարինե Խոդիկյանը (ի դեպ, նաեւ՝ Մոսկվայի Ռոման Վիկտորի թատրոնի փոխստեղծ Արմինե Յովհաննիսյանը): Փառատոնին շայաստանից մասնակցել է նաեւ Երեւանի Սունդուկյանի անվան թատրոնի դերասանուհի, «Արմոնո» միջազգային թատերական փառատոնի ստեղծող **Մարիաննա Մխիթարյանը**, որը հանդես է եկել «Հայ թատրոնը ստեղծումից մինչեւ մեր օրերը» զեկուցմամբ:

Սահմանադրական Զինարիում գործարկվել է ռոռզման նոր համակարգ

Ադրբեջանի հետ 28 կմ երկարությամբ սահման ունեցող Տավուշի մարզի Զինարի գյուղում շահագործման է հանձնվել ռոռզման նոր համակարգ՝ գեոսային ռոռզման ջրընդունիչ եւ 650մ երկարությամբ ջրագիծ: Ընթացիկ տարում սա Զինարիում Վայրի բնության եւ մշակութային արժեքների պահպանման հիմնադրամի (FPWC) եւ Վիվա-Սել-ՄՍՍՍ-ի նախաձեռնությամբ իրականացված երկրորդ ծրագիրն է:

Կողմերի գործակցության արդյունքում, զարմանք գյուղում խմելու ջրի նորակառուց համակարգ էր շահագործվել. կառուցվել էր նոր ջրահավաք, դրամակայան եւ 300մ երկարությամբ ջրագիծ, ինչի արդյունքում ջուրն այժմ հավաքվում եւ մղվում է դեղի հիմնական կարգավորիչ ջրամբար:

Իրականացված երկրորդ ծրագրով, ռոռզման նոր համակարգի գործարկման շնորհիվ՝ խմելու ջրի չօգտագործված ֆունկցիոնալ ընդունել է 33 հա մակերեսով մշակույթի հողատարածի ռոռզմանը: Ռոռզման նոր համակարգն, ի դեպ, միացվել է նախկին համակարգին՝ նպաստելով ավելի ցածր հողատարածների

ընդգրկմանը: Առավելություն է նաեւ այն, որ նախկինի համեմատ՝ օգտագործվում է 15-25 լիտր/վայրկյանով ավելի ջրաֆունկցիոնալ, ռոռզման ջրերի մասնակարգում նախկինում եղել է սահմանված ժամանակացույցով, իսկ նոր համակարգի գործարկմամբ՝ գյուղում գործում է շարունակական ջրամատակարարում:

Համակարգի գործարկմանը մասնակցել են ՎիվաՍել-ՄՍՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն Ռաֆ Զիրիկյանը, FPWC հիմնադրամի գլխավոր ճարտարագետ, ծրագրի դասասանաժողովի Մարտին Մարալյանը, Զինարի համայնքի ղեկավար Սամվել Սադոյանը եւ բնակիչներ:

Գյուղում ունեցող խնդիրների շեքսակցումից, սահմանադրական գյուղերն ավելի խոցելի են: Զինարիում հակառակորդի դիրքերից հեռավորությունը սեղսեղ հասնում է 600 մ-ի: Գյուղը զսնվում է Վայրի բնության եւ մշակութային արժեքների պահպանման հիմնադրամի (FPWC)

եւ ՎիվաՍել-ՄՍՍՍ-ի ուժադրության կենտրոնում: Դրա մասին են վկայում կյանքի որակի բարելավմանն ուղղված վերջին տարիների ներդրումները:

«Սահմանաձեռն գյուղերը եղել են մնում են մեր ուժադրության կենտրոնում, ընդ որում՝ ոչ միայն ցանցի զարգացման շեքսակցումից: Մենք առաջնորդվում ենք դասասանաժողովի մոտեցմամբ՝ գիտակցելով, որ դա է երկրի զարգացմանը նպաստելու երկարաժամկետ ուղին: Այս մտածելակերպն, ի դեպ, ընդունելի արժեքահամակարգ է դարձել մեր աշխատակիցների համար: Գուցե, հենց դա է դասաձեռն, որ ժամանակ առ ժամանակ տարբեր նախագծերում իրենց անձնական ներդրումն են կատարում նաեւ մեր ընթացիկ անդամները: Լինում են նաեւ կամավորականության սկզբունքով իրականացվող աշխատանքներ: Զինարիում մեկն է այն գյուղերից, որտեղ կոնկրետ ներդրում է եղել թե՛ կազմակերպության, թե՛ նրա աշխատակիցների կողմից: Սա այն գյուղերից է, որի բնակիչներն իրենց կենսակերպով ոչ միայն հողի մշակ են, այլև՝ սահմանադրական: Թիրախային այս խմբի նկատմամբ հոգատարությունն ու ուժադրությունը դասասանի են: Եվ այդ հարցում մոտեցումը դեպ է լինի միասնական. անկախ նրանից՝ այդ ուժադրությունը դրսևորվում է դեպքում կողմից, թե՛ մասնավոր հասվածից»,- ասել է ՎիվաՍել-ՄՍՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռաֆ Զիրիկյանը**:

Զինարիում այսօրինակ ծրագրերի իրագործումը նպաստելու նախկին արագադրի միջին ու թեթևացնել բնակիչների հոգսը: Տեղացիների զբաղվածության հիմնական ուղղություններից են բանջարաբուսանային կուլտուրաների աճեցումը, ծխախոտագործությունն ու այգեգործությունը:

Հերթական բաց դասը՝ բուհերի հետ համագործակցության շրջանակներում

Հայաստանի հեռահաղորդակցության առաջատար օպերատոր կառավարման եւ ստասարկման մշակույթը, Կարմալկաբար կատարելագործվող ծառայություններն ու ներկայացվող նորարարությունները մնում են ուսանողության ուժադրության կենտրոնում: ՎիվաՍել-ՄՍՍՍ-ի գլխամասային գրասենյակում հերթական բաց դասը կազմակերպվել է ԵՊՀ Աշխարհագրության եւ երկրաբանության ֆակուլտետի «Սելվիս» մասնագիտության ուսանողների համար:

Ծառայությունների մատուցման ոլորտում մասնագիտացող ուսանողները ծանոթացել են ընկերության բիզնես-կառավարման մոդելին, բջջային կադրի սեխնոլոգիաների հիմունքներին եւ արժեհամակարգին:

«Բիզնեսում հաջողության հասնելու համար կարևոր են եւ նոր գաղափարներով հանդես գալը, եւ՝ մարտնչական ձևով լուծումներ առաջարկելը, եւ՝ ճիշտ հաշվարկը, վերլուծություններն ու կանխատեսումները: Իսկ այդ ամենը համադրվում էր բերող գործիքն ստասարկման ֆադաֆալիթ մշակույթն է: Մրցակցային մեր առավելությունը այդ ամենի համադրման արդյունք է»,- ասել է ՎիվաՍել-ՄՍՍՍ-ի գլխավոր սնօրեն **Ռաֆ Զիրիկյանը**:

Ընկերության գլխամասային գրասենյակում կազմակերպվել է

Երջայց: Ուսանողները եղել են զանգեղ եւ ստասարկման կենտրոններում: Գլխավոր սնօրենի հետ մրցող հանդիպումն ավարտվել է հարց ու դասասանով: Բուհերի հետ համագործակցության շրջանակում մնան միջոցառումների կազմակերպումը կարևոր է փորձի փոխանակման շեքսակցումից:

«ԱԶԳ» ԸՄԲԱԹԱԹԵՐՈՒ
Հրատարակչության ԻԵ ՏԱՐԻ
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐ» ՍՊԸ
Երեւան 0010, Համրադեսութան 47
e-mail: azg@azg.am, azg2@arminco.com
www.azg.am

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱՎՈՒՄ ԱՒԵՏԻԵԼՍԻ հեռ. 060 271117
Հավաքակառուցի (գովազդ) հեռ. 582960,
060 271112
Լրագրողների սենեակ հեռ. 060 271118
Համակարգ. ծառայութիւն հեռ. 060 271115
Շտաբային լրատվական ծառայութիւն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայութիւն՝ «Ազգ» թերթի

Թերթի միջերի ամբողջական թե՛ մասնակի արտատրումները տպագրող մասնակցի միջոցով, ռադիոհեռուստատեսութան կամ համացանցով, առանց խմբագրութան գրաւոր համաձայնութան խստապահանջ են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի: Նիւթերը չեն գրախօսուում ու չեն վերադարձուում:

Գ. Տառով յօդուածները գովազդային են, որոնց բովանդակութան համար խմբագրութիւնը դասասանաւորութիւն չի կրում: «ԱԶԳ» Weekly
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 374 60 271117
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 0010